Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 291 (17414) | 1986 оной декабриин 19, пятница | Сэн 3 мүн.

Жэлэйнгээ түсэбүүдые амжалтатайгаар бэелүүлэе!

НЭГЭЛ ҺАНАЛТАЙНУУД

Урдаа табигдаһан зорилгонуудые хэзээдэшье амжалтатайгаар дүүргэдэг зон гэжэ эбтэй эетэй энэ багахан коллектив үнинэй магтуулдаг.

Жэшээлхэдэ, байгша ондо Доодо-Голой фермынхид һү һааха жэлэйнгээ түсэбые бүри сентябрь һарада дүүргэһэн тухайгаа элидхээ. Мүн сагаан эдеэнэй продуктнуудые гүрэндэ худалдаха даабарияа баһал болзорһоонь урид бэелүүлһэн тухайгаа һаяшаг мэдээсэбэ.

Жэлэй үнгэрһэн 11 һарын дүнгөөр энэ фермэдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1950 килограмм һүн һаагдаад, хоёр мянган килограммай дабаан бүри ойрын үдэрнүүдтэ дабагдахань. Тиигэжэ энэ коллектив Дэдэ-Тайлсын совхоз соогоо мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана.

Эндэхи түрүү һаалишан Сэсэгма Цырендоржиева жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 2579 килограмм һү һаанхай. Тэрэ үнгэрһэн ноябрьда бүлэг үнеэдһээ бүхыдэнь 32 центнер һү абаһан байна. Мүн бэрхэ һаалишад Р. Д. Ибатуллина — 2538 килограмм, Г. О. Жамсуева — 2479 килограмм, Н. Д. Хасанова — 2375 килограмм һү үнеэн бүриһөө абаа.

— һаалгажа байһан үнеэдээ һайнаар эдеэлүүлһэнэй ашаар лэ һү горитой абана гээшэбди. Мүнөө тэдэнэйнгээ тус бүридэ үдэрэй 20 килограмм силос, 4 килограмм үбһэ, мүн эһээһэн элдэб шухала бодосуудые, һолоомо холилсожо шанаржуулһан талханай бурдууг үдэрэй хоёр дахин эдюулнэбди, — гэжэ түрүү һаалишан Гунсэма Жамсуева хөөрэнэ.

Малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ тэмсэлдэ тэжээл буйлуулдаг цехэйхид баһал ехэ хубита оруулна. Эндэ хүдэлдэг Александр Цыдендоржиев, Валерий Чимитцыренов, Жаргал Очиров, малшан Тогмит Осоров, тэжээл зөөдэг тракторист Сергей Чимитцыренов, фермын оньһон түхеэрэлгэнүүдые хаража хүдэлдэг слесарь Даши-Нима Цыбенов гэгшэд тухай отделениин зоотехник Людмила Ракшаева дулаан үгэнүүдээр дурдажа байгаа һэн.

Энэ фермынхид ажалайнгаа амжалтые улам арьбадхажа, 1987 оной ноябриин 7-до түсэбтэ табан жэлэйнгээ түрүүшын хоёр жэлэй даабарие дүүргээд байха гэһэн шэнэ зорилго урдаа табинхай.

С. ПРОКОПЬЕВ.

Хориин район.

ШАНДААҺАЯА ШАНГАДХАН...

Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй локомотив хабсаралгын цех удаан саг соо түсэбтэ даабаряа дүүргэлэггүйшүүлэй тоодо ородог байгаа. Цехэй хүтэлбэрилэгшэд ниитын эмхинүүдтэй суг хангалтагүй хүдэлмэриин шалтагаануудые элирүүлжэ, бии байгаа дутуу дундануудые усадхахын тула хэмжээнүүдые абаа.

Үнгэрһэн хоёр һарын туршада цехэй коллектив заводой социалис мүрысөөндэ илажа гараа. Арбан нэгэн һарын хүдэлмэриин дүн абаад харахада, нормативно-сэбэр продукциин талаар түсэб 103,2 процент дүүргэгдэһэн байна. С. С. Бадуевай, М. В. Хайкинай, В. И. Скворцовой, В. Б. Селедкиной бригаданууд габшагайгаар ажаллана. Задалалгын участогай ахалагша мастер С. П. Ляшенко, бүридхэлгын участогай мастер Н. В. Пельшикова гэгшэд хүдэлмэреэ бэрхээр эмхидхэдэг юм.

Цехэй коллективэй урда үшөөшье ехэ зорилгонууд табигдана. Хүдэлмэреэ нэгэ жэтдээр эмхидхэн, ажалай аюулгүй байдалые хангаха, журам, гурим һайжаруулха талаар тодо хэмжээнүүд хараалагданхай.

Зориһоноо заатагүй туйлахын, жэлэйнгээ түсэб сүм бэелүүлхын түлөө цехэйхид шандааһаяа шангадхан ажаллана.

В. КАРНАУХОВА.

Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ

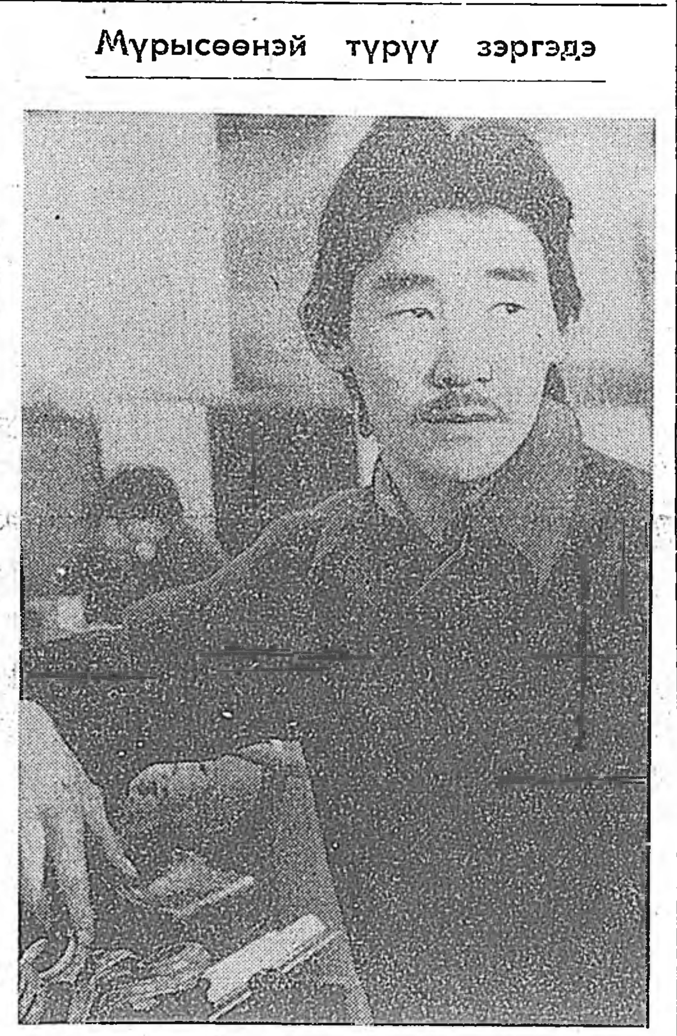

Газетымнай фотокорреспондент С. Балдуевай буулгаһан зураг дээрэ «Теплоприбор» заводой түрүү токарь **Григорий МУНКОНОВЫЕ** харанат. Тэрэ үйлэдбэри дээрээ үндэр үрэ дүнгүүдые харуулхаһаа гадна цехэйнгээ комсомолой организациин ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм.

ЯБТАЛАН ЯБУУЛАГДАНА

РЕПОРТАЖ

— Шэнэ жэлһээ түсэб зохёон табилгын шэнэ гуримда орохомнай. Урданайхидаа орходоо үсөөн дүнгүүдые гаргадаг болохобди. Салин хүлһэнэйнгөө фонд өөһэдөө тоолон тодорхойлхо эрхэдэ хүртэхэбди. Тиихэдээ хэлсээтэ уялганудай ёһор, продукци эльгээхэ түсэбэй хэр бэелүүлэгдэһэниинь, продукциин өөрынь үнэ сэнгэй хэр зэргэ хямдаруулагдаһаниинь хараада абтадаг байха. Ажалда хабаадалсаһанай зэргээр салин хүлһэеэ хубаарилгамнай хүдэлмэришэдтэшье, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэшье сэхэ хабаатай байха. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, цехнай бүхыдөө хамтын подрядай гуримда орохонь гээшэ,— гэжэ Улаан-Үдын хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой шэрдэлгэ-ашалгын цехэй экономист Г. Н. Федорова хөөрөө.

Галина Николаевна үнгэрһэн зун Москва хотодо пропагандистнуудай семинарта хабаадалсахадаа, ажалай түлбэриин нарядгүй гуримаар онсо һонирхожо ерээ һэн. Тиин тус гуримые өөһэдынгөө коллективтэ нэбтэрүүлхэ дурадхал оруулхадань, хүтэлбэрилэгшэд арсаагүй бэлэй. Салин хүлһэнэй хэмжээн ами амяараа бригаданудай туйлаһан дүнгһөө дулдыдаха бэшэ, харин бүхыдөө цехэй хүдэлмэриһөө дулдыдаха гэжэ коллективэйхид ойлгонхой. Цехэй хүтэлбэрилэгшэд коллективэйнгээ гэшүүдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулна. Ажалша коллективэй совет удангүй байгуулагдаха юм. Мүнөө бүхы цехэй хамтын подрядай гуримда оролгын урда тээхи бэлэдхэлэй ябуулагдажа байхада, техническэ совет эмхидхэгдэнхэй. Эгээл тус совет бэлэдхэлэй түлөө харюусалгатай юм.

— Иимэ туршалга заводдо түрүүшынхеэ үнгэрэгдэнэ гү? — гэжэ асуубабди.

— Тиимэ. Байн-байн бүхы завод дотор нэбтэрүүлэгдэхэ. Үйлэдбэриин талаар бэлэдхэл гэхэдэ, оньһон түхеэрэлгэнүүдээр, зэр зэмсэгүүдээр гүйсэд хангалгые хаража үзэнэбди. Томо кранууднай һайса заһабарилагдана. Мүнөө дээрээ бүхы хүдэлмэриимнай 50 процентнь лэ оньһожоруулагданхай. Саашадаа үйлэдбэреэ хүгжөөхын тула уралан нарижуулгануудта онсо анхархабди. Иигэд гээд шэнэ гуримда оролго тухай асуудалаар үнгэргэгдэхэ ээлжээтэ хэшээлдээ ошохом,— гээд, Галина Николаевна часаа хараадхина.

Шэнэдхэн хубилгалгын хаһада шэнэ үүсхэлнүүдтэйгээр, туршалга - бэдэрэлгэнүүдтэйгээр хүдэлжэ байһан коллектив үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын түлөө оролдоно бшуу. Эдэнэй 1986 оной туршада ямар дүнгүүдтэйгээр хүдэлжэ байһаарнь һонирхобобди.

— Жэлэй түсэб цехэймнай коллектив урагшатай дүүргэхэ. Үнгэрһэн гурбан кварталай туршада саг үргэлжэ түрүү һууринуудай нэгые эзэлжэ ябаа. Түрүүшын хоёр кварталда нэгэдэхи, гурбадахи кварталда хоёрдохи һуури эзэлээ һэмди. Арбан нэгэн һарын дүнгөөр түсэбөө 100,1 процент дүүргээбди. Тиигэжэ түсэбһөө гадуур 39 тонно түмэр хэрэгсэлнүүдые ашажа эльгээгээбди, — гэһэн харюу дуулдаа һэн.

Нээрээшье, эндэхи гурбан участок жэншэдгүй һайнаар ажаллана. Хоёрынь продукци шэрдээд, бүридхэн багсалаад, вагонуудта ашадаг һаань, гурбадахинь түмэр замай участок мүн болоно. Эдэнэр түмэр замай һалаа һайса заһабарилаад, харууһалаад, вагонуудаа саг болзортонь эльгээгээд байха ёһотой. Юрэдөөл, бүхы заводые хангадаг юм. Гурбан халаанда ажалаа эмхидхээд, түхэреэн сүүдхын туршада таһалгаряагүй хүдэлнэ. Коллективэй бүридэлдэ 36 хүн оролсодог.

Түмэр хэрэгсэлнүүдэй бүридхэн багсалагдажа байһан газарта хүрэбэбди. Бригадир В. Ф. Ткачев түрүүтэй слесарь-хабсаргагшад шударгы түргэнөөр ажаллажа байба. Тусхай үгтэһэн схемын ёһоор, эдэнэр түмэр хэрэгсэлнүүдые контейнерэй түхэлтэйгөөр бүридхэн багсална. Мантан томо кранай «һабарһаа» удаадахи түмэр хэрэгсэл заагдаһан һууринда эгээл тааруугаар буулгагдажа бүхэлэгдэнэ. Иигээд гүйсэд контейнерэй түхэлтэй болоходонь, вагондо ашаад эльгээхэ юм.

Хүдэлмэришэдтэй танилсанабди. Бригада тогтонижонги юм. Ажалһаа гаралган, оролгон үгы. Дүршэл ехэтэй слесарь-хабсаргагшад В. Н. Богомазов, М. Б. Марзаев, шэрдэгшэ Е. Н. Кашенко нэрлэгдэнэ. Комплексно бригада юм байна, тиимэһээ бүридэлдэнь шэрдэгшэ оруулагданхай. Тээ саана Е. Н. Кашенко гартаа шэрдэлгын оньһон түхеэрэлгэ баринхай, хүрин-улаан шэрээр түмэр хэрэгсэлнүүдые нэгэ жэгдээр хушана. Шадабаритай гоёор ажаллана даа. Нюур шарайдань — урмашал...

«Үсөөн хүнэй тоотойгоор ехэ ашаа тээхэ» гэһэн уряа доро бригадынхид хүдэлнэ. Тиигэжэ хоёр крановожата сүлөөлэгдэһэн юм. Хоорондоо харилсаата мэргэжэлнүүдые шудалһан хүдэлмэришэд тэдэниие һэлгэнэ.

Эсэсэй продукци ябталан ябуулагшадта хэрэгсэлнүүдэй саг болзортоо оруулагдаагүй һаань гү, али вагонуудай саг болзортоо үгтөөгүй һаань, — һаатаал ха юм.

Хуушан жэлэй эсэстэнь — амжалтануудтайгаар, шэнэ жэлэй эхиндэ — сэнтэй үүсхэлнүүдтэйгээр ерэжэ байһан коллективтэ энэ үе сагай халуун амисхаал мэдэрэгдэнэ.

Г. ДАШЕЕВА,
манай корр.

ВЕТЕРАНУУД ЖАГСААЛДА

ҺУУЛЭЙ ИЛЕЕЗЭЛ ТАСС

Ажалай болон дайнай ветерануудые совет арад хизааргүй ехээр хүндэлдэг. Тэдэнэрэй толотомо намтарнууд болбол манай Эхэ ороной бодото түүхэ, тэрэнэй нэрэ хүндэ ба алдар соло болоно. Тэдэнэр мүнөөшье манай бурьялма ажабайдалай гүн соо, шэнэдхэн хубилгалгын түрүү зэргэдэ дабшана.

Декабриин 17-до Союзуудай байшангай Колонно зал соо Дайнай болон ажалай ветерануудай бүхэсоюзна эмхиин эмхидхэн байгуулгын конференци болобо.

Эмхидхэн байгуулгын конференцидэ хабаадагшадта КПСС-эй Центральна Комитедэй эльгээһэн амаршалгые эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Г. П. Разумовскиин уншахада, сугларагшад халуун альга ташалгаар угтаһан байна. Дайнай болон ажалай ветерануудай бүхэсоюзна эмхиин ажал ябуулгын зорилгонууд болон гол шэглэлнүүд тухай элидхэл тэрэ хэбэ.

Манай орон дотор бүгэдэ арад зон ветерануудые хүндэлхэл ёһоорнь хүндэлдэг гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ. Агуухэ Октябриин 70 жэлэй алдарта ойдо бэлэдхэлэй хэгдэжэ байха үедэ шэнэ эмхиин мүндэлһэниинь гүнзэгы удхатай. Совет хүнүүдэй омогорхохол ёһоороо омогорходог социалис байгуулалтын замаар туйлагдаһан бүхы амжалтанууд ветерануудай үетэнтэй холбоотой бшуу.

Ветерануудай хүдэлөөн совет обществын улам ехэ нүлөөтэй хүсэн болоžо байнхай. Обществын ниитын-политическэ болон экономическа ажабайдалда ветерануудай хабаададаг түхэл маягуудые бүри удха түгэлдэр болгохо, мүн шэнэ арга замуудые бии болгохо эрилтэ зайлашагүй табигдана. Бүхэсоюзна шэнэ эмхи эдэ зорилгонуудта харюусаха юм.

Аха үетэн коммунизм байгуулха хамтын хэрэгтэ хубитая саашадаашье оруулха, арадай ажахын орёо хүшэр зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар партиин политикые баталжа, бодото дээрэнь бэелүүлхэ, амгалан тайбан байдалай ба арадуудай хоорондо хани барисаанай түлөө тэмсэхэ юм, гээд конференци дээрэ үгэ хэлэгшэд онсолон заагаа.

Обществын социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха талаар партиин шэнэ шэнжэтэй хараа шугамые, гадаадын политическэ эдэбхитэй ажал ябуулгые, партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар ябуулдаг бүхы хүдэлмэриие ветеранууд үнэн зүрхэнһөө дэмжэнэ.

Дайнай болон ажалай ветерануудай бүхэсоюзна эмхиин Устав баталагдаа, хүтэлбэрилхы органууд һунгагдаа.

Дайнай болон ажалай ветерануудай бүхэсоюзна совет, мүн тэрэшэлэн шалгалтын комисси һунгагдаа. Дайнай болон ажалай ветерануудай бүхэроссин совет һунгагдаа.

Дайнай болон ажалай ветерануудай бүхэсоюзна соведэй түрүүлэгшээр К. Т. Мазуров, Бүхэроссин соведэй түрүүлэгшээр Л. П. Лыкова һунгагдаа. Генерал-полковник А. С. Желтов Дайнай ветерануудай совет комитедэй түрүүлэгшээр һунгагдаба.

Конференци энээгээр хүдэлмэреэ дүүргээ.

(ТАСС).

ШАГНАЛ

Социалис хуули ёһо бэхижүүлгэдэ аша габьяатай байһанайнь түлөө, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Буряадай АССР-эй прокурор **Цыденжапов Бадмацырен** Цыбиковичтэ **«Буряадай АССР-эй габьяата юрист»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгобо.

* * *

Олон жэлэй туршада үнэн сэхээр хүдэлһэнэйнь түлөө түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Улаан-Үдын прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй шудхагша **Хунгурес Петр Хушеевичые Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

Шалгалта юу харуулааб?

ДУТАГДАЛНУУД ЭЛИРҮҮЛЭГДЭЭ, ХЭМЖЭЭНҮҮД ХАРААЛАГДАА

Түнхэнэй районой колхоз, совхозууд жэлһээ жэлдэ үбэлжэлгын үедэ өөһэд хоорондоо ябалсажа, дүй дүршэлөөрөө хубаалдадаг, дутуу дунданууднаа элирүүлэлсэдэг заншалтай юм. Иимэ уулзалгануудай тон ехэ нүлөөтэй байһаниинь элитэ. Энээниинь ажахынуудай мал ажалай эрхилэгшэд, мэргэжэлтэд һайн мэдэхэ болонхой. Малшадһаа гадуур колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, зоовэтмэргэжэлтэд харилсаата уулзалгануудта хабаадалсахадаа, өөрынгөө ажалые бэшэ ажахынуудай байдалтай сасуулжа үзэнэ ха юм. Тэдэнэр юумые миил хараад ябадаггүй, өөһэдынгөө һанамжатай хубаалдадаг, дутуу дунданудаа яажа усадхахаб гэжэ хэлсэдэг байха юм.

Иимэ заншалта болоһон шалгалта һаяхан районой бүхы ажахынуудта үнгэргэгдэбэ. Энэ уулзалгануудта КПСС-эй райкомой түлөөлэгшэд, РАПО-гой мэргэжэлтэд, арадай хиналтын районно комитедэй эдэбхитэд олоороо хабаадалсаһан байха юм. Эдэнэр гурбан бүлэг боложо хубаараад, колхоз, совхозуудай түлөөлэгшэдтэй хамта ажахынуудай адууһа малай гүүртэ, фермэ, отаранууд дээгүүр ябаба. Жэшээлхэдэ, Туранай совхоз Харбяангуудай совхозтой, Түнхэнэй совхоз «Восточные Саяны» колхозтой гэхэ мэтэшэлэн өөһэд хоорондоо шалгалта эмхидхэбэ.

Саянай совхоз «Маяк» колхоз хоёрой хоорондо үнгэргэгдэһэн харилсаата уулзалгада бидэ хабаадалсабабди. Түрүүшын үдэр Саянай совхозой хүтэлбэрилэгшэд малшад, хонишод, һаалишадаа абажа «Маяк» колхоздо ошоод, тэдэнэй һү һаалиин хоёр комплексые, хониной байрануудые хараһан, үзэһэн байха юм. Тус колхозой һүнэй хоёр комплекс мүнөө сагай эрилтэнүүдтэ гүйсэд хүргэгдэнхэй гэжэ саянайхид хүрэһөөр тэмдэглэбэ. Фермэнүүдэй байранууд оньһон техникээр хангагданхай. Эндэхи малшад ехэнхи ажалаа оньһон аргаар бүтээнэ. Хэды иимэ һайн эрхэ байдалда хүдэлжэ байгаашье һаа, эндэхи һаалишад урданайнгаа үрэ дүнгүүдтэ мүнөө хүрэнэгүй. Дүрбэ-табан жэлэй саада тээ тус ажахын малшад үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һү һаадаг байгаа. Мүнөө иимэ амжалта туйлагдахаяа болинхой. «Маяк» колхозойхид үнеэн бүриһөө 2000 килограмм абабашье, үшөө жэлэйнгээ түсэбые дүүргээдүй. һаалишад В. А. Гулькова, Т. И. Тунгрикова, Е. Л. Асламова, Л. Ж. Зарбуева, Р. С. Вяткина, В. И. Ревякин, Р. Бобкова гэгшэд жэлэй эхинһээ хойшо хоёр мянгатанай хилые дабажа гаранхай.

«Маяк» колхоз түсэбтэ даабаряа юундэ дүүргэбэгүйб? Эндэ малшадай болон һаалишадай ажалай эмхидхэлдэ анхарал багаар хандуулагдана, ниитын адууһа малда будүүн тэжээл багаар нөөсэлэгдэнэ гэжэ сугларагшад нэгэн дуугаар тэмдэглэбэд. Үнгэрһэн зун колхоз үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргээгүй. Витаминтай ногоонной гурил мүн лэ багаар бэлэдхэгдээ. Зарим малшад социалис ажалай ёһо журам һулаар сахина, ажалдаа гүйсэд харюусалгагүйгөөр хандана. Эдэ бүгэдэ һанаанда хүрэмэ дүнгүүдые туйлахада һаад хэнэ. Эндэ малшадай, һаалишадай дунда экономическа һуралсал эмхидхэгдэнэгүй. Мал ажал дээрэ түрүү онол арга хэрэглэгдэнэгүй. Харин хүршэ Саянай совхозой һү һаалиин дүрбэн фермэ болон бусад малай гүүртэнүүд хамтын подрядай гуримаар гурбадахи жэлээ хүдэлжэ, муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлана. Эндэ ажахын түсэблэлгын-экономическа албанай мэргэжэлтэдэй үүргэ ехэ. Тэдэнэрэй туһаламжаар мүнөө малшадай болон һаалишадай ажалайнь түлөөһэ тусхай КТУ-гай ёһоор тогтоогдодог болонхой. Эдэ бүгэдые нэбтэрүүлгэдэ совхозой ахамад экономист Р. С. Спольник ехэхэн хубитаяа оруулаа. «Маяк» колхозой экономическа албан саянайхидта ошожо, дүй дүршэлтэйнь хубаалдахаар хэлсэбэ.

Үглөөдэрынь «Маяк» колхозойхид Саянай совхозой малай фермэ, отара, гүүртэнүүдээр ябаа. Эндэхи һү һаалиин фермэнүүдэй байрануудынь ехэл хуушаранхай. Дүрбэн фермэ дээрэхи ажалынь гараар бүтээгдэнэ. Тиигэбэшье совхозойхид һү гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ түсэбые аяар октябриин 8-да дүүргээ һэн. Совхозой хоёр фермын (Улаан-Горхоной, Түбэй) коллективүүд үнеэн бүриһөө мүнөө 2000 килограммһаа дээшэ һү һаанхай. Суута һаалишан Г. Д. Бандеев үнеэн бүриһөө 4 мянган килограмм һү һааха уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэнь. һаалишан Р. А. Пархаева эдэ үдэрнүүдтэ үнеэн бүриһөө 3 мянган килограмм һү һаажа, республикын 3 мянгатанай клубай гэшүүндэ кандидат болобо. Мүн эндэхи 8 һаалишан үнеэн бүриһөө 2 мянган килограмм һү һаанхай. һаалишад Е. Л. Сагалуева, С-Ж. Н. Сыденова гурбан мянгатанай хилые заатагүй дабажа гараха юм.

Саянай совхоз «Маяк» колхоздо орходоо ниитынгээ адууһа малда яһала ехэ үбһэ тэжээл бэлэдхэһэн байна. һаалишад болон малшадай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Долоо хоноод лэ мүрысөөнэй дүнгүүд ажалша коллективүүдтэ согсологдоно. Адууһа малай тэжээлэй рационийнь зүбөөр зохёогдонхой гэжэ тусхай табигдаһан таблица сооһоонь мэдэжэ ababaбди. Жэшээлхэдэ, сүүдхэдэ 6 килограмм һү үгэһэн үнеэндэ 20 килограмм силос, 3 килограмм үбһэн, 5 килограмм һолоомон, 6 килограмм сенаж, 2,8 килограмм талха таряанай зүйл үгтэнэ. Гэхэтэй хамта зарим тэды дутагдалнууд дайралдаа. Тусхайлбал, Загтадай һү һаалиин фермэ дээрэхи һолоомо хэршэдэг агрегат лентын үгы дээрэһээ хүдэлгэгдэнэгүй. Улаан-Горхоной фермэ дээрэхи байдалынь баһал иимэрхүү. Эндэхи үнеэдынь наг шэбхэдээ зуурагдашаһан байба. Улаан булангууд һайнаар шэмэглэгдэнхэй. Теэд хоёр ажахыда һурган-хүмүүжүүлгын ажал һулаар ябуулагдана гэжэ тэмдэглэгдээ.

Шахан таргалуулгын хуушарһан баазануудтай маягайхид Саянай совхозой Нарһанай шахан таргалуулгын комплексые хаража, ехэл гайхан һайшаагаа. «Маяк» колхозой хонишодой тул абалгаяа хүйтэн байра соо үнгэргэдэг һаань, харин саянайхид дулаан пеэшэнтэй байранууд соо харюусалгатай хаһаяа эмхидхэнэ. Саянай совхозой Загтадай отделениин хонишод С. А. Карпухин, Н. И. Бобков гэгшэд мүнөө хурьгадые абажа байнхай.

Үбэлжэлгын үедэ соёлой, худалдаа наймаанай, медицинын түлөөлэгшэд саг болзортоо малшадые хангаха уялгатай ааб даа. Теэд тэдэнэр һанаанда хүрэмөөр малшадые гүйсэд хангана гүй гэжэ хэлэлтэй. Эдэнэр баталагдаһан графигаа баримталнагүй.

Туһатай энэ уулзалгын түгэсхэлдэ үнгэргэгдэһэн ажалай дүн согсологдожо, туһатай зүбшэлнүүд хэлэгдээ. Суута һаалишан Г. Д. Бандеев ажал тухайгаа хөөрэжэ, дүй дүршэлөөрөө хубаалдаа. Саянай совхозой ахамад экономист Р. С. Спольник социалис мүрысөөн, хамтын подряд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

В. ТАНХАЕВ,
арадай хиналтын районно комитедэй түрүүлэгшэ.
В. ТУЛАЕВ,
«Саян»-газетын редактор.
Ж. ЮБУХАЕВ,
манай корр.

КПСС-эй XXVII съездын шийдхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ШЭДИТЭ ХУСЫЕНЬ ШАДАМАРААР ХЭРЭГЛЭХЭ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев партиин XXVII съезд дээрэ Политическэ элидхэл хэлэхэдээ, «Нэн түрүүн газарай үрэжэлые дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахые тогтууритай һайнаар хэрэглэхэ технологиин эрхэ нүхэсэл байгуулха тухай хэлэгдэнэ. Үндэр ашагтай технологинуудые үргэнөөр хэрэглэхэ гэшэ ажахыдаа тиимэ шэнэ юумэн бэшэ, Үндэһэн мүн гэжэ һүүлэй жэлнүүдэй дүй дүршэл харуулаа»,— гэжэ онсолон тэмдэглээ. Хурдадхалгын шэнэ замда гараха, эрид хубилалтые бэелүүлхэ шэнэ шатада бидэнэй мүнөө үедэ газар тариалангай болон мал ажалай ашаг шамые эрид дээшэлүүлхэ зорилго урдамнай табигдана. Тэдэ хараалһанаа бодото дээрэнь сүм бэелүүлхын тула республикымнай ажахынууд үйлэдбэридөө эршэмтэй технологи үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэй ашаар ороохото болон тэжээлэй ургамалнуудай, хартаабхын, овощой ургаса эрид дээшэлүүлхэ болоно. Мүн адуһа малдаа шэмэтэй тэжээл тогтууритай бэлэдхэхэ, һү, мяха, ехээр үйлэдбэрилхэ арга бэдэрхэ байһанаа элитэ. Тиимэһээ энэ, тодорхойлбол, хүдөө ажахыда химическэ зүйлнүүдые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, шэдитэ хүсыень шадамараар хэрэглэхэ, хараалһанаа бэелүүлхэ аргатайбди.

Мүнөө үедэ колхоз, совхозуудай тарялан болон сабшаланда агрохимическэ хүдэлмэриин гол хүбиинь районуудай «Агропромхимия» нэгэдэлэй онһожоруулагдамал отрядууд хэдэг байна. Тусхайлбал, тус отрядууд бухыдөө гаргагдаһан органическа үтэгжүүлгын 60 гаран процентые, минеральна үтэгжүүлгын 40 шахуу процентыень ажахынуудай поли, сабшаланда оруулна. Тэрэшэлэн отрядуудай механизаторнуудта торф малтажа олзоборилхо, тэрэнээ минеральна үтэгжүүлгэтэй холижо, поли дээрэ гаргаха, мүн тарилгын газарай үрэжэлые үндэһөөрнь һайжаруулхаар агрохимическэ хүдэлмэри комплексноор ябуулха ажал даалгагданхай. Эдэнэр сабшалан дээрэ хэгдэдэг культуртехническэ хүдэлмэриин 40 шахуу процентыень хэдэг болонхой.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ республикымнай агрохимическэ албанай хүдэлмэрилэгшэдэй бэелүүлхэ ажал горитойхон лэн. Жэшээлбэл, «Агропромхимия» нэгэдэлэй онһожоруулагдамал отрядууд 1100 мянган тонно органическа үтэгжүүлгэ гаргаха, 108 мянган гектарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, мүн 70 мянган гектарай тарилгын бог ургамал химическэ аргаар усадхаха даабаритай байгаа. Тэрэшэлэн жэлэй туршада 200 мянган тонно торф олзоборилхо, 10.400 гектар полиин хүрьһэ агрохимическэ аргаар үндэһөөрнь һайжаруулха түсэбтэй байһан юм.

Сабшалан, полидо органическа үтэгжүүлгэ гаргаха жэлэй түсэб республика дотор дүүргэгдэхэ дүтэлөө һаань, «Агропромхимия» нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд энэ даабаряа амжалтатайгаар бэелүүлээ. Һүүлэй дүнгөөр Бэшүүрэй, Кабанскын, Тарбагатайн, Иволгын районуудай ажахынуудай болон «Агропромхимия» нэгэдэлнүүдэй механизаторнууд поли, сабшаланда органическа үтэгжүүлгэ гаргаха түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Тиин гэһээ Прибайкалиин, Яруунын, Зэдын районуудта даабаринь дүүргэгдээгүй, ехэхэн гээгдэлдэ оронхой. Эндэ илангаяа Прибайкалиин, Яруунын районой «Агропромхимия» нэгэдэлэй коллективууд агрохимическэ хүдэлмэриингөө бухы түсэбүүдые бэелүүлжэ бараагүй. Агрохимическэ хүдэлмэриие колхоз, совхозуудые хангаха талаар гүрэнэй түсэб дүүргэгдээгүйдэ оронхойдо Яруунын районой «Агропромхимия» нэгэдэлэй түрүүлэгшэ И. Г. Будаев ажалһаа сулөөлэгдэжэ, Прибайкалиин РАПО-гой мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэд Буряадай АССР-эй Госагропромой зүгһөө шангахан дөнгөөлгөдө хүртэһэн байна.

Ерэхэ жэлэй ургасада хэрэглэгдэхэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулха түсэбэй ёһоор Иволгын, Кабанскын, Тарбагатайн, Хяагтын районой «Агропромхимия» нэгэдэлнүүдэй коллективууд урагшатайгаар дүүргэнэ. Тиихэдэ ороойо тараа ехээр таридаг Бэшүүрэй, Зэдын, Мухар-Шэбэрэй, Загарайн районуудта энэ хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэнэ.

Газарай үрэжэл һайжаруулха хүдэлмэри үбэлэйшье һарануудта үргэлжэлүүлэгдэхээр хараалагданхай. Тусхайлбал, бухы ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхээр 1986—1987 онуудай үбэлэй, хабарай үедэ бухыдөө 19 миллион кубометр тошо мульһэ хүргэжэ, 485 гидро-тухеэрэлгэнүүдые заһабарилжа бэлэн болгохоһоо гадна 275 мянган һургааг отолжо бэлэдхэхэ түсэб баталагдаа һэн. Тэрэшэлэн районуудай «Агропромхимия» нэгэдэлнүүдэй хүсөөр поли, сабшаланда 790 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдаха ёһотой бэлэй. Тиин мүнөө районуудай нэгэдэлнүүдтэ тусгаар даабаринууд тодорхойлон үгтэжэ, газарай үрэжэл һайжаруулха онһожоруулагдамал звено, бригаданууд байгуулагданхай. Ажахынуудай болон нэгэдэлнүүдэй звено, отрядуудай гэшүүд намарһаа хойшо мүнөө хүрэтэр наг шэбхэ суглуулжа зөөхэ ажалаа таһалдуулангүй ябуулаа. Онһожоруулагдамал эдэ коллективуудта һара, кварталай бүхэндэ хэхэ ажалайнь түсэб тодорхойлогдоһоор гадна хэрэгтэй машина, техникэ, оньһон тухеэрэлгэнүүд дэлгэгдэһэн байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ районуудай ажахынуудта газарай үрэжэл һайжаруулха хүдэлмэри үргэлжэлнэ. Мүн машина, техникээ заһабарилжа, бэлэн болгохо ажал урагшатай ябуулагдана. Тобшолбол, республикымнай агрохимическэ албанай хүдэлмэрилэгшэд Агуу Октябриин 70 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсожо, урдахи зорилгонуудаа сүм бэелүүлхын түлөө бухы шадабаряа элсүүлэн ажаллана.

Б. ГОМБОЕВ,
Буряадай АССР-эй габьяата агроном.

Үндэр шагналда хүртэгшэд

ЖАРГАЛАНТЫН ЛУГОВОД

Луговодой мэргэжэлые шэлээд, хүдэлхэ гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ. Энэ мэргэжэлые шэлэһэн хүн ямар бэ даа нэгэ участок газар даажа абаад, тэрээн дээрэһээ тогтууритай ургаса хуряажа абаха ёһотой бшуу. Тиигэхын тула энэ сабшалан дээрээ үни удаан саг соо тогтоожо ажаллаха, һанаһан зорилгоһоо заатагүй хүсэлдүүлхэ, хамтын хэрэгтэ аша хэрэгтэй үрэ дүн түйлахэ хэрэгтэй.

Энэ талаар Баир Доржиев яһала дүй дүршэлтэй болоһон хүн гэхэдэ алдуугүй. Тэрэ табадахи жэлээ түрэл совхоздоо луговодой амжалтатай түгэсөөр хүдэлжэ ябана. Тэрээнтэй һаяхан уулзажа хөөрэлдөө һэмди.

— Хүнүүдэй хэдэг ажал эрхилжэ ябанаб даа. Һайжаруулхые амжалтатайшье түйлалагүйб. Үрэ дүнгүүдэйшье дунда зэргын хэмжээтэй. Түхөөрэн жэлэй туршада оролдохол хэрэгтэй болдог. Тиигэнгүйгөөр ямаршье амжалта түйлахагүйш,— гэжэ Баир Нимаевич хэлэнэ.

Зүб лэ даа. Жаргаланта нютагай луговод жэл бүхэндэ түйлаһан үрэ дүнгүүдээ улам арьбадхахые оролдоно. 1981 онһоо хойшо тэрэ Намагай 180 гектар сабшалан даажа абаһаар, үндэр баян ургасын хойноһоо тэмсэжэ эхилээ һэн. Нэн түрүүн залуу хүбүүн газараа модо бургааһанһаа, шулуу шохойһоо арилгаа, сэбэрлээ, һандаржа хэрэглэгдэхээ болиһон һубаг хаанабуудые заһажа, ашагладаг болоо. Хабарай үедэ сабшалан дээрээ минеральна үтэгжүүлгэ гаргадаг, гаргажа бүрэн һайсахан үйлагдаг болобо. Энгэжэ тэрэ энэ жэлээ энэ хүдэлмэрээ үргэнөөр хэжэ, һанаһандаа хүрөө. Эдэ бүхы абаһан хэмжээнүүдэйнь хариуга бусажа захалаа. Жаргалантын луговодой үнгэрһэн табан жэлэй туршада түйлаһан үрэ дүнгүүдынь ургаа ехэ. Тэрэ энэ хүгасаа соо жэлдээ дунда зэргээр гектар бүриһөө 27 центнер ургаса хуряажа, түсэбтэ даабарина үлүүлэн дүүргэһэн габьяатай. Энэ түйлаһан амжалтынь гүрэн түрэмнай үндэрөөр сэгнэжэ, һаяхан Б. Н. Доржиевые Ажалай Алдар Солын гурбадахи шатын орденоор шагнаһан байна.

— Сэхыень хэлэхэдэ, суглаа хүдэлдэг аха нүхэдэйнгөө, нютагайнгаа хүн бүхэнэй һайхан һанаагаараа дэмжээгүй һаань, нимэ хайрада хүртэхэшьегүй һэм. Манай совхоздо дүршэлтэй үнинэй луговодууд залуушуулай [illegible] болохоор туһалдаг, [illegible] рөөшье хэлэжэ [illegible] жа үгэжэ байгаа [illegible] урагшань дахуулха [illegible] додог һайн заншалтай [illegible] гэжэ Баир Нимаевич [illegible]

Тэрэ байгшашье [illegible] гагдаһан сабшалан [illegible] үндэр баян ногоо ургу[illegible] хэ гү, али гектар [illegible] 31,9 центнер ургаса [illegible] абаа. Түсэбынь гектар [illegible] центнер байһан юм. [illegible] дэр дүн луговод хүбү[illegible] хэреэн жэлэй турш[illegible] дожо гараһыень [illegible] гэршэлнэ бэшэ аал [illegible] шье мэдэһэр, энэ ж[illegible] оар ехэл хүйтэн байга[illegible] эхин һарануудта ху[illegible] багаар ороо. Хэды [illegible] лэй болоошье һа[illegible] соонь газараа уһалһ[illegible] нэральна үтэгжүүлгэ [illegible] һэнэй аша туһаар [illegible] һандаа хүрэжэ шадаб[illegible]

Мүнөө Баир Д[illegible] таа үбһэндэ ябаһан [illegible] бүүдтээ хамта ер[illegible] ургасын тэмсэлдэ [illegible] сонхой. Эдэнэр саб[illegible] хореолхоо 5000 [illegible] отолбо. Тэрэнээ [illegible] шэрэхэ юм.

Залуу хүбүүн Иван [illegible] ромелиоративна [illegible] дүүргэжэ, гидротехн[illegible] гэжэлтэй болоһ[illegible] луговодой ажалые [illegible] амжалтатай хүдэлж[illegible]

Һаяхан тэрэнэй хүн[illegible] да баһал мартагдаш[illegible] лэ хэрэг болоо. Совх[illegible] тийнэ организаци [illegible] маевичые КПСС-эй [illegible] кандидатаар нэгэ[illegible] абаһан байха юм. [illegible] өтигэл найдабари[illegible] Доржиев ажал дээр[illegible] хаар зэһэнхэй, мүнө[illegible] гаса абаха хэрэгт[illegible] нал болоһоо, мэргэ[illegible] барина элсүүлнэ.

Үнэн сэхэ сэдьхэл[illegible] хынгаа экономикые [illegible] дань һайжаруулхын [illegible] маг хүсээ зорюулаһ[illegible] жа ябаһан Жаргаланта[illegible] говодто үрэлэй [illegible] хэлэхэ дуран тиихэ[illegible] лүүдгүй хүрөө һэн[illegible]

Д. ДОНДО[illegible]
Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэ[illegible] хоз.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [illegible] Б. Н. Доржиев.
С. ВАЛДУЕВАЙ [illegible]

ШАНАР — АШАГ ҮРЫН АРГА НҮХЭСЭЛ

ҮГЭЕЭ ОЙЛГОЛСОН, ОРОЛДОО ҺАА...

СССР-эй Госстандартын ба һалбариин министерствын захиралтануудтай зохилдуулан, Улаан-Үдын авиационно заводто гүрэнэй тушаан абалгын гүрим нэбтэрүүлэгдэхэнь. Ушарынь хадаа заводто арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараан ехээр үйлэдбэрилэн гаргагдадаг юм. Угаалгын «Белка-4», «Белка-10 М» машинанууд, кухниин «Уют-4» гарнитур бүтээгдэдэг гээшэ.

Манай предприятида арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараанай, илангаяа угаалгын «Белка-10 М» машинануудай шанар һайжаруулха асуудал тон хурсаар табигданхай. Госнадзорой, мүн худалдан абагшадай зүгһөө шүүмжэлхы ажаглалтанууд нилээд олоор ороһон, орожошье байдаг. Байгша оной октябрь һарада Буряадай Госнадзорой лабораториин зүгһөө шалгалтын хэгдэхэдэ, угаалгын эдэ машинануудай шанар һайжаруулхын тула заводто нилээн юумэн хэгдээ гэжэ элирээ. Тус шалгалтада манай түлөөлэгшэд хабаадаа һэн.

«Белка-10 М» машина гадаада түхэлэйнгөө болон зарим детальнуудайнгаа талаар булта̄нда мэдээжэ хуушанай «Белка-4» машинаһаа хараа байса илгаатай юм. Ашаглахада, аятай гэжэ мэдэрэгдэнхэй. Гэбэшье дутуу дунданууд үшөөл бии. Кухниин «Уют-4» гарнитурын шанар тушаа гомдолнууд ородоггүй. Тээд энэмнай һанаагаа амаршоод һууха гэһэн удхатай бэшэ.

Гүрэнэй тушаан абалгын гүрим нэбтэрүүлхэ хүдэлмэридэ бэлэдхэл үргэнөөр ябуулагдана. Шэнэ гүримөөр хинан шалгагдаха ёһотой продукци тухай мэдээсэл Госприемкын Главкын управлени̇дэ үгөөбди. «Белка-10 М» машиные хинан шалгаха гүрим баталагдаа. Арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараанай шанар һайжаруулха тухай һанамжа, дурадхалнууд согсологдоһон, шэнжэлэгдэн үзэгдэһэн, зохихо тобшолол хэгдэһэн байна. Эмхидхэлэй бусадшье олон хэмжээнүүд абтаа.

Гэхэтэй хамта Госстандартын саг үргэлжын түлөөлэгшэдэй бүридэлдэ үйлэдбэриин ехэ дүй дүршэлтэй, дээдэ гарай инженернүүд оруулагдаа. Эдэнэй гурбаниинь — КПСС-эй гэшүүд юм.

Хүдэлмэридэмнай түрүүшын алхамууд хэгдээ. Һаяхэб даралгын участогта СМ түхэлэй баагай гурбан деталиин шанар тушаа 19 ажаглалта хэгдээд, эдэ дутуу дундануудые усадхаха гэһэн эрилтэ табигдаа.

Госприемкын хүдэлмэрилэгшэд ажалай саг үргэлжын һууринуудтай болоо. Эдэ һууринуудынь тааруу зохидоор тухеэрэгдэхэ юм. Продукци тушааха, документаци ямараар ябуулха тухай асуудал предприятитай суг зүбшөөбди.

Цехтэ үйлэдбэриин мастернуудтай, технологуудтай зүблөөн үнгэргэгдэжэ, гүрэнэй тушаан абалгын гүримэй зорилгонууд, эрилтэнүүд тухай хөөрэлдөөн болоо һэн.

Хүдэлмэришэд шанар һайжаруулхаар абтажа байһан шэнэ хэмжээнүүдые һанамжа дурадхалнуудаараашье, ажал хэрэгүүдээрээшье бүримүһэн дэмжэнэ. Манай хүдэлмэрилэгшэдэй хэһэн ажаглалтануудта цехүүдэй, участогуудай, бригадануудай коллективүүд саг дары анхарна ёһотой гээд тэмдэглэмээр.

Заводой хүтэлбэрилэгшэд партиина, профсоюзай комитедүүд үе сагай шанга эрилтые гүйсэд ойлгожо, энэ зорилгые бэелүүлхын түлөө үүргэ, харюусалгаа гүйсэд мэдэрээ. Эрдэм-техникын дэбжэлтэдэ хабаатай асуудалнуудые шиидхэжэ байхаар амяараа үйлэдбэри байгуулагдаа. Тус үйлэдбэри өөрын хүтэлбэритэй. Онсолбол, начальник, ахамад инженер томилогдонхой. Конструкторско-техническэ таһаг эмхидхэгдээ. Үйлэдбэридэ шэнэ, түрүү технологическа оньһон тухеэрэлгэнүүд олоор нэбтэрүүлэгдээ. Онсолбол, угаалгын машинануудай детальнуудые механическа аргаар бүйлүүлхэ агрегатна станогууд, баагай гагналгын автомадууд хүдэлгэгдэжэ эхилээ. Хабсаралгын хоёрдохи конвейер тодхогдоо.

Гэхэтэй хамта гүрэнэй тушаан абалгын комиссиин хүдэлмэрилэгшэд угаалгын машинануудые бүтээлгын технологидо бии байгаа дутуу дундануудые усадхаха талаар дурадхалнуудые оруулаа.

Тиигэжэ арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараанай байгуулгын түхэл янзыень нарижуулан һайжаруулгын, үйлэдбэриие эмхидхэлгын талаар предприятиин мэргэжэлтэдтэ туһаламжа үзүүлдэг байхабди.

Заводой хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй гүрэнэй тушаан абалгын комиссиин түлөөлэгшэдтэй хоорондоо үгэеэ ойлголсон, урдаа табигдаһан зорилгоёо гүрэн түрын хараа шэглэлтэйгээр бэелүүлхые хамтын хүсөөр оролдоо һаамнай, продукциин шанар һайжарха, удаан болзорто ашаглагдаха эд бараан бүтээгдэхэ бшуу.

С. КИРПИЧЕВ,
авиационно заводтохи гүрэнэй тушаан абалгын комиссиин начальник.

Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ

Н. И. Яковлева Улаан-Үдын гадар трикотаж хубсаһанай фабрикада долоон жэлэй туршада ажаллана. Шэрдэлгын цехтэ һайнаар хүдэлжэ, «Шанарай талаар эрхимлэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. Продукцияа түрүүшын ээлжээндэ тушаадаг заншалтай.

Надежда Ивановна халаан бүриингөө даабариие 140—150 процент дүүргэнэ. Мүнөө Н. И. Яковлева ерэхэ жэлэй январь һарын тоосоогоор ажаллана. Арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэб тэрэ дүрбэн жэл соо дүүргэхэ гэһэн үлгэ абаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. И. Яковлева. Д. АЛТАЕВАЙ фото.

Габшагай барилганууд дээрэ

ҺӨӨРГӨӨ БУСАА

Гусиноозерскын ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжээнэй барилгада хабаадахаар КПСС-эй XXVII съездын нэрэмжэтэ бүхэсоюзна габшагай отрядай бүридэлдэ оруулжа, комсомолой Пензенскэ болон Буряадай обкомуудай эльгээһэн 175 хүбүүд, басагадай 50-ниинь барилга дээрэһээ гаража, һөөргөө бусаа. Пензэһээ ерэгшэд А. Баженов, Ю. Шамаев гэгшэд илангаяа һайнаар хүдэлжэ байһан юм гэжэ халаглангяар хэлсэнэ.

— Мэргэжэл шадабаритай хүдэлмэрилэгшэд, бэрхэ хүбүүд байгаа,— гэжэ ВЛКСМ-эй ЦК-гай штабай начальник С. Дашимолонова тэдээн тухай хөөрэнэ.— Гэбэшье тэдэнэр гэр бүлэтэй хүнүүд байгаа. Һамгадайнь ерэхэдэ, тэдэнэй һуудал байдалые хангажа шадабагүй...

Штабай начальник болон Пензын отрядай командир Н. Луконинтой хамта бүхэсоюзна габшагай отрядай гэшүүдэй байрладаг хамтын байрада ошобобди. Эндэ дулаан, нэгэдэхи дабхартань элдэб янзын гоё һайхан сэсэгүүд һалбаржа байна. Зүгөөр энээнһээшье ондоо юумэн үгы ха даа. Таһалганууд болон бусад байранууд соохи байдалынь гашуудал гуниг түрүүлнэ. Сонхонуудынь шторшьегүй, хуушаржа һалашаһан мебельтэй, олон кухнинуудта табигдаһан электроплитанууд хүдэлнэгүй... Таһалга соонь уйтан — туд бүхэндэнь гурба-дүрбөөрөө байрлана. Хубсаһа хунараа һэлгэхэ, угааха таһалгануудшье үгы.

— Юундэб гэхэдэ, мүнөө дээрээ хамтын байра ёһотой эзэгүй байһаар,— гэжэ комендант Т. Борисова, хүмүүжүүлэгшэ Н. Храмова гэгшэд батална.— Энэ байшан гэрэй хүдэлжэ байдаг ГРЭС-эй дирекциин мэдэлдэ тоологдодоггүй һаань, эндэ ажаһуугшадай горитой хубинь залуу барилгашад юм. Энергетигүүдэй гэр байрын-коммунальна ажахын начальник А. Куркеевтэ туһаламжа эрижэ хандаһан байгаа. Тиихэдэнь тэрэ ажаһуудалай ба кадрнуудай талаар ГРЭС-эй барилгын управлениин начальнигай орлогшо А. Потёшеэтэ тэдэниие эльгээбэ. Харин хамтын байрые хангаха мүнгэ зөөри ямаршье сметээр хараалагдаагүй, юундэб гэхэдэ, тэрэ «манай бэшэ юм» гэжэ гараа дэлгэнэ.

Эндэ ерэһэн залуушуулай ажал хэрэгые ямараар эмхидхэдэг байһан тухай гомдолнууд ороно. Ходо ходо һаатан зогсожо, мүртэй салин хүлһэшье олоногүй. Жаяг журамыншье һула муу: хоёр отрядай 50 гаран гэшүүд ажалһаа һамшаһан, зариманиинь нютагай тэлэрүүлгын газарта нэгэнтэ бэшэ ороһон байха юм.

Хоёр бүлэгые бүридхэлгэдэ алдуу дутагдалнуудай гаргагдаһаниинь ерсашагүй. Мэдэн гэһээмнай, Н. Луконин Пензынхидэй гурбадахи командир байба. Харин барилгын комсомолой штаб бүлэгэй ерэһэнһээ хойшо аяар 3 һарын үнгэрһэнэй һүүлээр хүдэлмэришэдэй түрүүшын заседани болоһон байгаа. Бидэнэй Гусиноозерскын ГРЭС-тэ ерэһэн үдэр эдэ бүхы асуудалнууд тухай шангахан хөөрэлдөөн болоо һэн. КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь Ф. Ходаковский, партиин Гусиноозерскын горкомой нэгэдэхи секретарь А. Аржанович, комсомолой Буряадай обкомой секретарь В. Полютов, барилгын хүтэлбэрилэгшэд тэрээндэ хабаадаба. Ажал хэрэгые һайжаруулха зорилготой тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаһан байгаа.

А. ЖДАНОВ,
(«Правдын» корр.).
Гусиноозерск хото,
Буряадай АССР.

(«Правдын» байгша оной декабриин 15-най номерһоо абтаба).

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

НАЙДАБАРИТАЙ ХҮН

Нэгэтэ Олегэй Тоорын һу һаалиин фермые даагшаар хүдэлжэ байтарнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд тэрэниие дуудажа асараад, эбэртэ бодо мал шахан таргалуулгын бааза даажа абахыень дурадхаа бэлэй. Тиихэдэнь залуу хүбүүн:

— Аяар мянгаад толгой малтай баазын ажалые хүтэлбэрилжэ шадаха аалби?—гэжэ хүтэлбэрилэгшэдтөө сэхэ хэлээ һэн.

— Олег, бидэ шамда ехэтэ найданабди, ши хүнүүдээр хүдэлжэ шадаха байһанаа харуулаа ха юмши,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Л. Г. Данзановай деруухэнээр хэлээд, парторг тээшээ харахадань:

— Ши коммунист гээшэш, харин коммунистнууд хаана хүндэ байнаб, тэрэл участогта ошожо хүдэлхэ уялгатай ха юм. Мэдээжэ хэ юмши,—гэжэ парткомой секретарь Б. Ш. Ускеева нэмээ һэн.

Олег Мухуев Тоорын һу һаалиин фермые даагшаар хүдэлхэдөө, тус фермэ дээрэ ажалай һайн эрхэ байдал байгуулаа, тиигэжэ һу һаалиин фермэ [illegible] Тэрэ гэрһээ хоёр жэлһээ үлүү сагые [illegible] Олег Бедмаевич [illegible] коллективтэ ошожо, хоёр гурбан үдэр соо ажаллажа, ажабайдалтайнь тон һайнаар танилсоод, коллективэй суглаан дээрэ хараһан дутуу дунданууд тухайгаа, ямар аргаар тэдэнээ усадхахаб гэжэ эрхэтэй һанамжануудаа хэлэһэн байна. Арбан тоба хоноод байгаад, комсомолшуудай суглаа үнгэргэжэ, социалис мүрысөөнэй гүримтэй малшадые танилсуулан, улаан бугынгаа [illegible] зорилго залуушуулай урда табиһан байна.

Олег хүнтэй хөөрэлдэхэдөө, номгон даруугаар, тон энеэр һанаһан бодолоо ойлгуулдаг зантай хүн юм. Нүхэдэйнгөө урдаһаа шалтагаангүйгөөр хатуу үгэ хэлэдэггүй. Ушар иимэһээ суг хүдэлдэг нүхэдынь Олегые гансата ойлгодог. Малшадта заабари үгөөд, тэрэнэй хэр зэргээр ажаллажа байһые саг үргэлжэ шалгадаг зантай.

Һүүлэй хоёр жэл соо мал шахан таргалуулгын бааза дээрэ малай гарзада орохонь үсөөрөө. Залуу малшад өөһэдынгөө ажалда оролдосотойгоор хандажа, бэе дээрэ даажа абаһан харюусалгаяа һайнаар ойлгодог болонхой. Малай байранууд соо сэбэр.

Мүнөө жэлдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө гол түлэб энэ баазын хүсөөр дүүргэхэ юм. Эдэ үдэрнүүдтэ 150 толгой мал мяханай комбинадта абаашагдажа, түсэбтэ даабари дүүргэгдэхэнь. Энэ жэлдэ тушаагдаһан малай толгой бүриин шэгнүүринь 350 килограммһаа үлүү байгаа.

Эндэ олонхинь залуушуул ажалладаг. Тиимэ хэдэнь ВЛКСМ-эй Түнхэнэй райком тус коллективтэ «комсомол-залуушуулай коллектив» гэһэн нэрэ зэргэ олгоо бшуу.

Үнгэрһэн үбэлжэлгын дүнгөөр малайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые дунда зэргээр 750 граммаар нэмээжэ шадаһан байна.

1986—1987 онуудай үбэлжэлгые нэрэтэй сологтойгоор үнгэргэжэ, Агуу Октябриин революциин 70 жэлэй ойн баярта бэлэг болгохо, эрхим ажалаараа шалгаржа зорилго урдаа табяад, эндэхи малшад хүдэлжэ байна.

Залуу малшад Г. Ябжанов, А. Шагланов, С-Д. Захаров, Б. Гергенов болон бусад ажалдаа оролдосотойгоор хандана. Мүн тэдэнэй аха нүхэд П. Е. Зарбуев, В. С. Бильтагуров, ветеринар Б. Б. Холхоев гэгшэд залуушуулда дүй дүршэлөө дамжуулан үгэжэ, бүхы юумэ заажа, тэдэнээ хойноо дахуулжа ябадаг.

Энэ жэлэй үбэлжэлгын үедэ районой комсомол-залуушуулай коллективүүдэй хоорондо социалис мүрысөөн соносхогдонхой. Энэ мүрысөөндэ хабаадалсахадаа, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой мал шахан таргалуулдаг баазын малшад үбэлжэлгын үедэ эбэртэ бодо малай толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэ соо 500 граммаар нэмээхэ уялга абаба.

Залуушуулай ажаллаһан газарта ажал зали ехэтэй, эршэтэй байдаг. Сүлөө сагтаа залуу малшад улаан булан соогоо сугларжа, ном, журнал болон газетэнүүдые уншадаг. Мүн энэ дээрэ зэргэ штабой гэжэ В. Токуренов малшадаар [illegible] ажаллажа, хүбүүдэй хоорондо мүрысөөн эмхидхэдэг юм.

Һаяхан болоһон колхозой комсомолой организациин тоосоото-һунгалтын суглаан дээрэ комсомол-залуушуулай тус коллектив тушаа һайн һайхан үгэнүүд хэлэгдээ һэн. Харин тиихэдэ баазые даагша, коммунист, хүдөө ажахын институдай студент-заочник Олег Бадмаевич Мухуев комсомолой районнэ тоосоото-һунгалтын конференциин делегадаар һунгагдаа.

Ж. ЮБУХАЕВ.

ЛАТВИИН ССР. Ленинэй орденто, 40 жэлэй саана байгуулагдаһан «Накотне» («Ерээдүй») колхоз республикын түрүү ажахынуудай нэгэн юм. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие эршэдхэлгын замаар тус ажахы найдамтагаар хүгжэнэ. Полинууд ба фермэнүүдэй продукци худалдалгаһаа нёдондо 6,2 миллион түхэриг олзо оршо абтаһан байна. Эрдэм, техникын түйлалтануудые дэлгэр үндэһэлэн үйлэдбэриин мукоонэй бааза, ажал эмхидхэлгын ба урмашуулгын ажахын тоосооной түрүү онол арганууды үргэнөөр ба аша үрэтэйгөөр хэрэглэгэ, эндэ ажалдаг хүнүүд тушаа анхарал эн ажалтын гол үндэһэн болоно.

Тус колхоз республика соотоо түрүүлэн бухгалтерска тоо бүридхэлые комплексно онһожоруулжа эхилээ. Эндэ согсолборилогдоһон мэдээнүүд Латвиин ССР-эй Госагропромой хамтын тэжээлэй машинануудай тоолон тодорхойлохо түбтэ шэнжэлэгдэнэ. ЭВМ-эй аша туһаар мүн лэ ажахын зорилгонуудые тодорхойлогдоо, ажахын һалбаринуудай хүгжэлтэ урьдшалан багсааламжалагдаа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тоолон тодорхойлолгын түбэй машинна зал.
ТАСС-ай фотохроника.

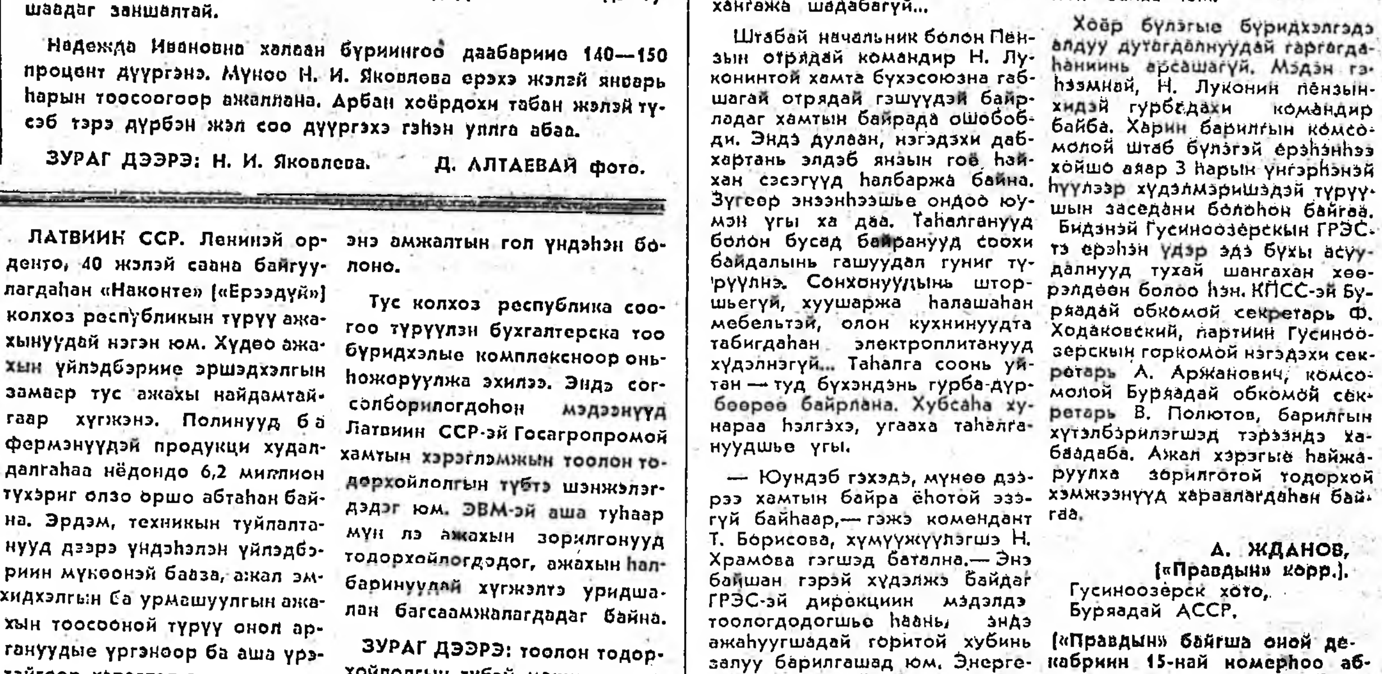

«МАНАЙ ҮЕЫН ХҮН» ГЭҺЭН КОНКУРСДО ЕРЭҺЭН ОЧЕРК

ЭМШЭН

РЕСПУБЛИКЫН хүдөө нютагуудай малшад, таряашад, механизаторнууд ажалайнгаа халуун хаһа үнгэргэнэйнгөө удаа путевко абаад, Горячинск курортдо ошожо, бэеэ аргалуулха, зохидоор амараха дуратай байдаг. Тиихэдэ Байгалай үзэсхэлэн эрьедэ, һайхан агаартай газарта шалбүүнэтэ ой модон соо оршодог зохидхон байшангуудые алададха гараха зон тэднэй дунда байдаггүй шахуу. Курортын эмшэлгын шухала нүхэгүүдэй нэгэн болохо тус больницые Буряадай АССР-эй габьята врач Исаак Аронович Циглис хүтэлбэрилдэг юм.

Больницын хүдэлмэри хэр зэргээр эмхидхэгдэдэг байһан тушаа уншагшадһаа ойлгосотой тодоор хөөрэжэ үгэхын тула нэн түрүүн тэндэ бэеэ аргалуулһан хүнүүдэй республиканска, районой газетэнүүдэй редакцинуудта, больницын коллективтэ эльгээһэн зарим бэшэгүүдтэй танилсуулхаб.

Зэдэ голой эрьедэ Т. Игумнова иигэжэ дуулгана:

«Би хүдөөгэй үбшэлөөд, нютагтаа удаан эмшэлүүлһэн хойноо һүүлээр путевко абажа, Горячинск ерэһэн хүм. Врач И. А. Циглисэй эмшэлгэнэй ашаар бэемни һурагтүй хараа, мүнөө гэртээ бусаад, дахин ажалдаа гараба. Тиимэһээ Прибайкалиин энэ врачта халуун баярые хүргэнэб». Эсэгэ ороной хангалгын Агууехэ дайнай ветеран М. Махалов Горячинскын газетын редакцида бэшэһэн:

«Эндэхи палатануудта бүхы юумэн һаруул, арюун сэбэр. Больницын хүдэлмэрилэгшэд хүнүүдтэ анхаралтай. Энэ больницын коллективые ударидажа байһан хүн — врач И. А. Циглис. Эндэ манай шэнжэ хүнэй хэрэгтэй бүхы юумэн бии. Энэ коллективтэ баярые хүргэнэбди», — гэжэ бэшэнэ.

«Байгалай эрьедэ хүнүүдые эмшэлэлгын гайхамаар һонэн булан бии юм», — гэжэ А. Миронова, К. Спешилова, У. Хлыбова болон бусад, хамтадаа 17 хүн районой газетын редакцида бэшэһэн байна. — «Эндэхи тусхайта больницын коллективые дүй дүршэл ехэтэй, өөртөөшье, хүнүүдтэшье ехэ эрилтэтэйгээр хандадаг хүн — И. А. Циглис хүтэлбэрилнэ. Хүнэй бэеые аргалалгын эсэсэй үрэ дүн энэ врачай мэргэжэл шадабарниһаа, мүн эндэ хүдэлжэ байһан эхэнэрнүүдэй хангалгаһаа дулдыдана. Тиимэ хадань больницын бүхы медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд өөрынгөө мэргэжэл шадабариие ходо дээшэлүүлжэ байдаг. И. А. Циглис өөрөө үбшэлһэн хүнүүдэй һанаагынь тэгшэлхэ, тиин бии байгаа арга боломжонуудаа дууһыень хэрэглэжэ, тэдэниие аргалха, хуушан түхэлдэнь оруулха гэжэ оролдодог. Энээниие тэрээндэ эмшэлүүлһэн хүн бүхэн мэдэхэ. Зүүгээр хадхажа эмшэлэлгын арга дүрэйүүдэй ороной эрхим стационарнуудта һаянайл хэрэглэгдэжэ эхилһэншье һаа, И. А. Циглис тэдэниие зоримгойгоор, шудалжа, ниилээд амжалта туйлаад байна».

«Энээн тухайдань дурдагдаһан бэшэгүүд соо баһал тодоор бэшэгдэнхэй байна. Тиихэдэ Амарай областиин Талакан гэжэ һууриинда ажаһуудаг Л. Г. Кузина, Н. В. Сухоносова гэгшэд иимэ ушар тухай дуулгана. 1983 оной декабрь һарада Буряадай АССР-эй, Шэтын ба Амарай областьнуудай туристнуудай бүлэг Куба айлшалжа ошоһон юм. Кубын баатарлиг арад зонтой, үзэсхэлэнтэ газарнуудтайнь танилсаһанайнгаа удаа бусаха болзорой ерэхэдэ, манай айлшалагшад Гаваннаһаа Москва хүрэхэ самолёт онгосондо һуужа, гэр тээшээ зорюулдаг юм ха. Гаваннаһаа Москва хүрэтэр ниидэхэ ута замда онгосо Ирландын Шаннон гэжэ багахан аэропортдо буудаг гэхэ. Самолёдойнгоо тулишэ пассажирнуудтаяа эдеэ, унда абаха еһотой байгаа. Шаннон ниидэжэ ябатараа, пассажирнуудай нэгэн Л. Кузинагай зүрхэнэй сохилго гэнтэ һуларжа, бэень ехээр муудажа, үбшэлбэ. Иимэ юумэнэй тохёолдоходо, абаха ябаһан хүнэйнгөө амиие абархын тула агаарай онгосын командир рейсээ таһалжа, Канада тээшэ эрьен бусажа, пассажирта медицинскэ туһаламжа үзүүлхэ гэжэ шиидхэбэри абаба. Зүгөөр энэ үедэ самолёт соо Буряадай туристнуудай нэгэн — И. А. Циглис оршожо, арга шэди дурадхажа, үбшэлһэн эхэнэртэ түргэн туһаламжа үзүүлжэ, маршрудтаа годирхогүй Эхэ оронойнгоо ниислэл хото хүрэхэ арга олгоһон байна. Тэрэ ушар тухай Исаак Аронович өөрөө иигэжэ хөөрэнэ:

— Самоледой Гаваннаһаа гараад, Шаннон гэжэ уласхоорондын аэропорт тээшээ ябатарнь, пассажир эхэнэр муу болоод, ... лээд лэ, Шанноной аэропорт хүрэтэрөө тэрэ хүнөө һэгээ оруулаа һэм.

— Самоледой Шаннондо буун буутар тэрэ врач намһаа холо ошонгүй, туһалжа ябаа. Ехэл бэрхэ, урин зантай анхаралтай хүн байгаа, — гэжэ Л. Кузина мэдүүлнэ.

Пассажирай амн бэе абарһанай, агаарай онгосын гэнтын ушараарша һаань, ондоо гүрэнэй газар дээрэ бууха хэрэгые зайлуулһанайнь түлөө совет авиалайнерай экипаж И. А. Циглистэ Аэрофлодой зүгһөө баясхаланиие хүргөөд, дурасхаалай багахан бэлэг барюулһан юм. Тэрэнь мүнөөшье гэртэнь байдаг.

Горячинскын тусхайта больницын ахамад врач өөрынгөө сагые гамнан, тоолонгүй, үдэшэ орой болоторшье, заримдаа амаралтынгаашье үдэрые үбшэнтэндөө зорюулжа, тэдээндээ һаналаа табижа ябадаг. Энэнь гайхалгүй. Ажалдаа сэдьхэлээрээ дурладаг, үнэншэ сэхэ хүн тиимэл байдаг гээшэ. Исаак Аронович эмшэлүүлэгшэдтээ, иланггаяа наһатай хүнүүдтэй даамай зохидоор зугаалдаг, өөрынгөө бодолнуудаар тэдэнтэеэ хубаалдадаг, элдэб асуудалнуудые табижа, һонин харюу дуулахадаа, үнэн зүрхэнһөө хүхидэг юм. Хүдөөгэй бурряад үбгэд, хүгшэдтэй түрэлхи хэлэн дээрэнь хөөрэлдэдэг, өөрөө тэдэниие шагнаха дуратай хүн. Иимэ хүнэй Горячинскда хүдэлдэг байһан тухай һураг суу хүдөө нютагуудаар таража, тэрээндэ аргалуулха дуратайшуул жэлһээ жэлдэ олон болоно. Иланггаяа 1982 ондо Буряадай АССР-эй Элүүрые хамгаалгын Министерствын зүүршалгаар Москва хото эльгээгдэжэ, зүүгээр хадхажа эмшэлдэг онол аргын — рефлексотерапиин нюусануудтай танилсаад, профессор Д. М. Табеевагай арга дүршэл шудалжа ерэһэн. Тэрэнэй хойно И. А. Циглистэ эмшэлүүлхэ дуратайшуул таһалдаха болинхой.

Горячинскын халуун уһанай бальнеологическа хүсэнтэй тэрэ зүүгээр хадхалгые табихадаа, эмнэдэг аргаа тэрэ бүри оншотой болгожо байна. Зүүн зүгэй арадуудай хэрэглэжэ байһан эмшэлэлгын арга шалнуудые, иланггаяа түбэд медицинын олон аргануудые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ тухай ССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай эрдэмтэдэй хэһэн шэнжэлгэнүүдэй дүнгүүдээр врач һонирходог байна. Зүүн зүгтэ уһан-терапиин эртэ урда сагһаа хойшо дэлгэрһэн, һүүлдэнь Европодо акупунктура гэгдэһэн эмшэлэлгын олон аргые хэрэглэжэ эхилһэн тухай материалнуудые тэрэ суглуулдаг. Юрэ хэлэхэдэ, химическэ элдэб бодосуудые, эм дом хэрэглэлтэгүйгөөр хүнэй тэнхээ тамир дэмжүүлхэ олон аргануудые тэрэ бэдэрнэ гээшэ. Иимэ эмшэлгын ашаар шуналай дарасын ехэ болонгодо хабатай элдэб үбшэнүүд, бронхиальна астма, аллерги, радикулит, ревматизм, неврали, булшанай тахалта гэхэ мэтэ эмшэлэгдэдэг.

Мүнөө энэ врач эмшэлэлгын ба үбшэнөө һэргылэлгын шэнэ олон аргануудые бэдэрнэ. Хожомоо больницада аутогенно нэрилгэ үндэһэлүүлхэ һанаатай. Энэнь хүнэй бэе ниилээд һайжаруулха, мүнөө сагта гүйсэд аргалагдаха үгы үбшэнүүдые эмшэлхэ болоно. Энээнэй гадна И. А. Циглис олониитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, хүнүүдтэй ажалдаа ашаг туһатай ... асуудалнуудаар һонирхоһоо гадна орон соомнай, дэлхэй дээрэ боложо байһан үйлэ хэрэгүүдые анхаралһаа алдадаггүй. Хорин хоёр жэл соо тэрэ Коммунис партиин гэшүүн ябана. Арадай депутадуудай поселково Совэдэй депутадаар һунгагданхай. Олоной дунда үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулдаг эрхим пропагандистнуудай нэгэн гээшэ. Партиин хараалһан шэнэ зорилгонуудые, залан шууд хэмжээ ябуулгануудые коммунист И. А. Циглис үнэн зүрхэнһөө дэмжэнэ. Горячинск курортдо, оршон тойронхи нютагуудтань, архидалгагүй амгалан тэнюун байдал тогтоохо тухай асуудал эхин түрүүнһээ табижа, энэ хэрэгээ бодото дээрэнь бэелүүлсэһэн юм.

Ажалдаа үндэр амжалтануудые туйлажа, ниитын хэрэгтэ эдэбхитэй ябаһанайнгаа түлөө Исаак Аронович медицинын ажалшадай профсоюзай районно комитедэй ба районно түбэй больницын, КПСС-эй райкомой ба райсоведэй гүйсэдкомой, партиин Буряадай обкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан, 1983 ондо «Буряадай АССР-эй габьята врач» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Хүнэй элүүр энхые хамгаалгын дэмбэрэлтэй һайхан хэрэгтэ улам үндэр амжалта туйлажа ябахыень Исаак Аронович Циглистэ үнэн зүрхэнһөө хүсэхэ дуран хүрэнэ.

Д. ЦЫРЕНОВ.

ЕРЭЭДҮЙ ТУХАЙ БОДОМЖОЛОН

ЛЕНИНГРАД. Россин эртэ үрдын түүхэ шэнжэлэлгэдэ академик Д. С. Лихачёв бухы наһаяа зорюулаа. Эрдэмтын зохёохы ажалай баатаршалга Социалис Ажалай Геройн алтан медаляар тэмдэглэгдэһэн байна.

— Манай орондо Соёл болбосоролой фонд бии болгогдожо, минии үнинэй хүсэл хүсэлдэбэ гээшэ,— гэжэ эрдэмтэ хөөрэнэ. — Тэрэнэй правлениие толгойлхо ехэ этигэл найдабари намда үзүүлэгдэ. Һайн дуранай ниитын энэ эмхиин ашаар ганса хүшөөнүүдые бэшэ, харин дурасхаал хадагаламжада бүхы юумэ хэхын түлөө оролдохобди. Энэ хадаа хэлэн, арадай аман үгын зохёолнууд, архитектура, хүгжэм гэхэ мэтэ болоно.

Дмитрий Сергеевич һаяхан 80 жэлэйнгээ ойн баярые тэмдэглээ. Хүн зоной амаршалгада тэрэ шоглон һагад иигэжэ харюусаа:

— Наһамни, нээрээшье, үндэр даа. 800-дахи ойн баяраа тэмдэглүүлһэн «Игориин полк тухай үгэһөө» арба дахин залуу гээшэб гэжэ һанаагаа амаруулнаб. Энэ ушараар Варшавада болоһон баярай суглаанда байлсааб. Эртэ урдын ородой литературын дээжэ зохёолые шэнжэлгэ үргэлжэлһөөр.

Литературна энэ памятнигые шэнжэлгэдэ зорюулагдаһан Д. С. Лихачевой хүдэлмэринүүд дэлхэйдэ үндэрөөр сэгнэгдэнэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ҮЕЫН ҮЕДЭ ТАҺАРХАГҮЙ ХОЛБООН

(Доржи Эрдынеевэй зохёолнууд тухай бодомжолго)

ДОРЖИ Осорович Эрдынеевтэй нюураараа уулзахаһаа урид гэртэнь хонходожо, ушараа хэлээд, ойро зуура хөөрэлдөө һэм. Хүниие абаһаар ойлгоодхидог, ойлгомсоороо, туһалхые оролдодог, түбхын түрүүндэ өөртэнь хандаһан хүнэй талые харадаг, дэлгэр зантай, найдамтай зохид хүн гээшэ ха гэжэ һанаа бэлэйб. Удангүй уран зохёолшотой өөртэйнь уулзахадаа, түрүүшынгээ багсаамжалалгын зүб байһанда баясааб. Энэ наһандамнай эгээл сэнтэй юумэнүүд тухай, уран зохёолшын үүргэ, харюусалга тухай Доржи Осоровичой даамай сэсэнээр, сэхэрмэг янзаар бодомжолхые шагнажа, удаахан һуугааб...

Агын талын үзэсхэлэн һайхан булангуудай нэгэн болохо Удаганта нютагта 1936 оной декабриин 5-да Доржи Осорович Эрдынеев түрэһэн юм. Буряадай мэдээжэ уран зохёолшодой нэгэн боложо тодорторoo, хэдэн мэргэжэл һэлгээ. Трактористаар, слесареэр хүдэлжэ үзөө, нэгэ үе «Агын үнэнэй» редакциин хүдэлмэрилэгшэ ябаа. Наһанайнгаа зам шэлэжэ, хүн бэеэ бэелхэдэнь, тэрээндэ округой литературна нэгэдэлые хүтэлбэрилдэг байһан Жамьян Балданжабон нилээд туһалһан байха. А. М. Горькиин нэрэмжэтэ Литературна институтда һуража байха үедөө Доржи Осорович түрүүшынгээ рассказуудай согсолбори барлуулаа. 1963 ондо «Газарай амисхаал» гэһэн рассказуудайнь суглуулбари, тэрэл жэлдэ «Дружба народов» гэжэ журналда «Уһанай уналга» гэһэн рассказынь гаража, хойноһоонь һубариһан зохёолнуудта үргэн зам нээгээ. «Талын домогууд» (1966 он), «Эсэгын дуран» (1971 он) гэһэн удаадахи номуудынь авторай зохёохы өөрсэ маягтайе элирхэйлжэ, уншагшадай, шэнжэлэгшэдэй зүгһөө халуунаар угтагдаа. Зохёолшын нэрэ олоной дунда мэдээжэ боложо, номуудынь наймаанда үни байхаяа болинхой. 1971 ондо «Советский писатель» хэблэлээр тэрэнэй рассказууд, туужануудай «Түбэргөөнтэнэй ашанар» гэһэн суглуулбари, 1975 ондо «Современник» хэблэлээр «Тоонто» гэһэн суглуулбари (С. Щукина, А. Тверской гэгшэдэй оршуулһан рассказууд тэрээндэ ороо) барлагдажа гараа. 1980 ондо Буряадай номой хэблэл зохёолшын урдань хэблэгдэһэн туужануудые, рассказуудые «Үбһэ сабшалгын үе» гэһэн хамтын гаршаг доро гаргаа һэн гээд һануулая.

Тиигэхэ зуураа уран зохёолшо драматургида, романай эпическэ жанрта хабаяа туршаһан байна. «Энэ наһандаа» гэһэн туужынгаа үндэһэн дээрэ тэрэ «Эртын хюруу» гэһэн пьесэ бэшээд, Х. Намсараевай нэрэмжэтэ гүрэнэй Буряад драмын театрай сценэ дээрэ 1974 ондо табюулаа. «Бальжин хатан» гэһэн эпическэ драмань театрай һүүлэй сезонуудай эрхим захата болоо.

Мүнөө үеын гол шухала асуудалнуудые бэедээ дууһыень шэнгээжэрхиһэн хүнүүдэй тон орёо абари зангые зураглан харуулха хэрэгтэ Д. Эрдынеев зохёохы бэлигээ зорюулдаг хүн. Арад зоной ажабайдалай гүн соо боложо байһан хубилалтанууд хүнэй сэдьхэл, бодол ямараар дайража, ямар нүлөө үзүүлнэб гэжэ уран зохёолшо һонирходог байна. Үнгэрһэн сагуудһаа дамжан ерэһэн ухаан бодолойнь дүй дүршэлтэй шэнэ сагай шэнжэ шанартай хамтаран ниилэхэдэ, хүнэй доторой зүрилдөөн хайшаа байнаб гэжэ тэрэ шэнжэлэн мэдэжэ абахаяа оролдоно. Хуушанай ёһо заншал шэнэ юумэнтэй хүдхаран гүрэлдэжэ, тэдэнэй хоорондохи харилсаануудай орёо диалектикэ хадаа геройнүүдай харилсаанда заатагүй харагдаад байха юм. Тиихэдэ геройнуудайнгаа абари зангай ямаршье шэнжые бүхэли юумэнэй хуби, арад зонтой шэнжэ болгожо уран зохёолшо харадаг шадабаритай. «Үгаа уһанда хаяхагүй» гэһэн сэсэн үгын удха баримталан, хүнэй үг гарбалтаяа холбоотой байдагые уран зохёолшо тон зүбөөр шэнжэлжэ, герой бүхэнөө орёо абари зантайгаар, байгаалиһаа үгтэһэн түхэл шэнжэ хүмүүжүүлгын шанар хоёрой хоорондо боложол байдаг тэмсэлыень ойлгон зураглана. Юунэй түлөө хүн боложо түрэдэг бэ, юунэй түлөө дэлхэй дээрэ амидаржа ябадаг бэ гэһэн орёо шухала асуудал зохёолнууд соогоо харуулхадаа, имагтал хүнэй досоо ходол байдаг шэнэ ба хуушан юумэнэй тэмсэл болон зүрилдөөе шадамараар бүрилдүүлэн зураглана. Эрэ гү, али эхэнэр, хүгшэн гү, али залуу, хүдөөгэй гү, али городой — ажалша хүдэр хүнүүд уран зохёолшын эгээл дуратай геройнууд болоно. Тэдэнэр барандаа — ажалша арад зоной таһардаһан, тоонто газартаяа хүйһөөрөө холбоотой хүнүүд, хурдан түргөөр үнгэржэл байдаг үе сагтаяа хамта өөһэдөөшье хубилжал байдагууд. Элдэб ушар байдалда хүнэй зан абариин далда шэнжэнүүдэй гаража ерэдэгые, «ганса ба олон» гэһэн ойлгосын ажабайдалай үзэгдэл бүхэндэ нэбтэрэнхэй байдагые зохёолшо баһал уран хурсаар дамжуулдаг.

Ажабайдалай шухала асуудалнуудай хүрмэлдөө «задалжа», уншагшадтаа һургаал боломоор ушар, түүхэнүүдые уран зохёолшо домоглодог. Тиигэбэшье Эрдынеевэй бүхы зохёолнууд соогуур гол нэгэ утаһан—хүнэй үг унгитаяа, түрэл дайдатаяа һэгдэһэн таһаршагүй холбооной утаһан зуралзан гарадаг гэхээр юм.

Д. Эрдынеевэй рассказуудые бүлэг бүлэгөөрнь шэнжэлжэ үзэхэдөө, имагтал гол асуудалаараа, удхаараа бэшэ, мүн ажабайдалай урасхалые үргэлжэөөрнь хаража сэгнэжэ үзэхэ арга боломжо уншагшадта олгодогоороо тэдэ бэе бэедээ дүтэрхы байна гэжэ анхархаар. Удаганта тосхоной үдэр бүриин ажабайдалые арад зоной, бүхы хүн түрэлтэнэй ажабайдалай таһаршагүй хуби мэтээр зохёолшо зураглана. Түбэргөөнтэнэй хуушанай угай түлөөлэгшэдэй жэшээ дээрэ, үнгэрһэн дайнай үеһөө мүнөөнэй саг болотор түүхые («Түбэргөөнтэнэй хүбшэргэй» гэһэн рассказуудай бүлэг), залуу, наһажаал, хото хүдөөгэй хүнүүдэй хуби заяануудай үлхэлдөөндэ үндэһэлжэ, үнгэрһэн, мүнөөнэй ба ерээдүйн сагуудай холбоое («Мүнөө үеын домогууд» гэһэн бүлэг) Д. Эрдынеев харуулна.

Алибаа юумэ бүхэлеэрнь—уг унгиһаань эхилжэ, хожомой сагайхитайнь хараха шадабари, эпическэ хараа бодол зохёолшодо бии гэжэ дээрэ хэлээ һэмди. Хүнэй сэдьхэлэй байдал һанал, бодолойнь урасхал харуулхаяа оролдоходонь, энээхэн шадабаринь тон хэрэгтэй байдаг гээшэ ха. Юрэ хөөрэлгын үеһүүд соо геройнуудай сэхэ хэлэһэн үгэнүүдэй бэшэ, харин доторойнь монологуудай, авторска бодомжолгонуудай, геройнуудай дүрэнүүдэй, психологическа параллелизмын оруулагданхай байдагынь зохёолнуудыень бүхы дээрэнь һонин, уншахада зохид болгоно.

«Уһанай уналга» гэһэн рассказынь удхаар гүнзэгы, сюжетнэ хэдэн һалаатай. Геройнуудынь оршолон юртэмсэтэй, хүн зонтой таһаршагүй нягта холбоотой. Түбэргөөнтэнэй хэдэн үе зон: аха захатанһаа — Соржима абгай Базар үбгэжөөл хоёр, дунда үеынхидһөө — Долгор, тэрэнэй үбгэн Пурбэ, залуу үетэнһөө — Дамдин гэдэгүүд ажабайдалай шэнэ амисхаалые угтан байһаар харуулагдана. Ехэ үг толгойлжо ябаһан наятай Базар үбгэжөөл залуухан Дамдин хүбүүнтэй ганса шуһаараа бэшэ, мүн сэдьхэл бодолоороо түрэл, дүтэ байна. Харин тэрэнэй хүршэ Галсан урданай заншалнуудай эгээл хатууень шэлэжэ абанхай, бусад зониие дээрэһээ уруу харадаг заншалтай. Хуушанай жаяг заршамуудые эбдэжэ, дуратай хүнтэеэ хуби заяагаа холбоһон Долгор тухай уншахада һонин. Тэрэнэй хайрата нүхэр Пурбэ хэрзэгы сэдьхэлтэй Галсан хоёрой хэжэ байһан ажалдаа, дүтынгөө зондо хандаса рассказ соохи психологическа параллелизмын (зэргэлүүлэн сасуулгын) үндэһэн боложо үгэнэ.

Мүнөө үеын геройнуудай ажабайдалые орёо бүхы зангилаануудтайнь шэнжэлэн хаража, уран хурсаар зураглаха гэжэ Д. Эрдынеевэй оролдогынь һайхан. Энээниие «Мүнөө үеын домогууд» гэһэн рассказуудайнь бүлэгэй, «Ехэ үг» гэһэн шэнэ романайнь жэшээ дээрэһээ харахаар.

Наһанайнгаа ута замай эхин дээрэ зогсохо үедөө тэрэнэй залуу геройнууд оршон тойрон боложо байһан бүхы юумэнэй түлөө онсо харюусалгатай байһанаа мэдэржэ эхилнэ. «Иихэдээ зүб юумэ хэбэ гүб, али үгы гү?» — гэжэ ябаһан ябадалаа ходо шүүжэ үзэдэгынь тэдэнэй хүн талаараа болбосоржо байһые гэршэлнэ. Дамдин («Уһанай уналга»), Номто («Үбһэнэй үе»), Далай («Эрьехэ наран»), Нимбуу («Тоонто»), Аян Балта хоёр («Ехэ үг» гэһэн роман) — һайн талын эдэ геройнууд, Тайбан («Тоонто»), Дондок («Дулма»), (Түмэн («Ехэ үг»,) гэдэгүүдтэй зүришэлдөөтэй. Һүүлдэ нэрлэгдэһэн геройнууд имагтал хубиингаа хэрэг урдаа баряад, ондоо зониие, угаа ядахадаа, дүтынгөө хүнүүдые хайрлаха, гамнахаяа болишонхой. Ажалдаа хэр зэргээр геройнуудайнгаа хандадагые Д. Эрдынеев тобойсо харуулжа, түбхын түрүүндэ тэрээгээр лэ хүнэй абари зан шалгагдаха ёһотой гэжэ тоолодог байна. Галсанай һайрхуу бардам бодолнууд («Уһанай уналга») Түмэнэй («Ехэ үг») нюуса хүсэл эрмэлзэл — хуу бүгэдэ олзо зөөри, алдар нэрэ олохо хэрэгтэ шэглүүлэгдэнхэй. Һайхан һанаан, сэбэр мэдэрэл гэшые үни мартаһан эдэ хүнүүдэй ураг тархида нюуса бодолнуудай бусалхые автор енгүүтэйгээр зураглана.

«Сэндэмэ» гэһэн рассказай эшэ үндэһэн боложо үгэһэн зүришэлдөөтэ ушар баһал сэдьхэл бодолой, һэшхэлэй асуудалнуудтай холбоотой. Хүлеэгдээгүй үйлэ хэрэгэй болоходо, геройнуудай сэдьхэл ухаанай далда шэнжэнүүд гаража ерэдэг гэжэ дээрэ ажаглаа һэмди. Дурдагдаһан рассказай геройнууд—Сэндэмэ Дугар хоёр — эдир залуудань һалбарһан эгээл түрүүшынгээ дурые сэгнэнгүй һүнөөжэрхёод, он жэлнүүдэй ошоһон хойно тэрээхэн мэдэрэлээ тэхэрюулхэ, бусаахые оролдоно. Теэд туһагүй. Үнгэрһэн юумэн үнгэрөө, хоёр геройн хоорондо харайгаад гарашагүй сагай жалга бии болошонхой...

Юрэнхыдөө, Доржи Эрдынеевэй рассказууд жанрайнгаа талаар жэншэдгүй тодо хэлбэритэй, удхаар үргэн, гүнзэгы, доторой зангилаа охэтэй байдаг. «Үбһэнэй үе», «Хүйтэн сэдьхэл», «Һургаал», «Талын түймэр» гэһэн рассказууд соонь хүлеэгдээгүй, юрэ бусын гэхээр үйлэ ушарнууд зураглагдажа, тиимэ эрхэ байдалда геройнуудай зан абари хурса гэрэлээр гэрэлтүүлэгдэн харуулагдана.

Эрдынеевэй рассказуудай онсо шэнжэнүүд тухай хэлэхэдээ, юрэ хөөрэһэн нюур тухай заатагүй хэлэхэ ёһотойбди. Олонхи ушарта рассказууд соонь тиимэ нюур байдаг шуу. Түрэл дайдаяа, нютаг зоноо тон һайнаар мэдэхэ, урданай түүхэдэ гамтайгаар хандадаг, юумэн бүхэндэ өөрынгөө сэгнэлтэ үгэхэ хабатай, зарим ушарта адаглажа, хөөрэжэ байһан юумэндээ хамааралсажа, зүрилдөөтэ асуудал шиидхэлсэнэ — иимэ асуудал рассказуудайнь үйлын хүгжэлтын һабагшые «һубадаг» байна.

«Хүлэг инсагаална» гэһэн роман соонь үбгэн Ошор үнгэрһэн наһаяа дурдажа, үни болоһон үйлэ хэрэгүүдые мүнөөдэрэй ажабайдалтай тоогүй олон утаһануудаар холбоно. Хүсэл зориг түгэлдэр, ухаан бодолоор хурса, ёһотойл мүнөө үеын коммунист, ажахые хүтэлбэрилэгшэ Майдар хүбүүнэйнгээ нүлөөн доро тэрэнэй хуушан бодолой «хаягаараа» хэмхэрхые, абари зандань, бодомжолхо маягтань шэнэ шэнжэнүүдэй бии болохые адаглanабди.

Энэ мэтээр Д. Эрдынеевэй зохёол бүхэн дээрэ тогтожо, идейнэ гол утаһан, зүрилдөөн, поэтическэ шэнжэ гэхэ мэтэнүүд тухайнь захагүй удаан хөөрэжэл байхаар юм бээ. Тиимэрхүү хөөрэлдөөнүүд литература шэнжэлэгшэдэй, нүхэд зохёолшодойнь, уншагшадайнь дунда боложол байдаг гээшэ. Алибаа үзэгдэлһөө, зүрилдөөтэ ушарһаа, хэн нэгэнэй абари занһаа уламжалан, ажабайдалай шухала асуудалнуудта, арад зоной хуби заяанда хабаатай ехэ хөөрэлдөө эхилхэ шадабари энэ зохёолшодо бии. Шухалань гэхэдэ, хуушан ба шэнэ үеын зоной хэтэдээ таһаршагүй холбоон, үнгэрһэн сагай түүхэтэй манииие холбожо байһан нангин утаһан зохёолнууд соогуурнь «татагданхай», сэдьхэл дайрамаар шэнхинэн байдаг.

Доржи Осорович мүнөө шэнэ, томо хэмжээнэй зохёолнуудые бэшэхэ абьяаста абтанхай, арадайнгаа түүхын материалнуудые шэмхэ шэмхээрнь суглуулжа байна. Табин наһанайнгаа алтан ойе иигэжэ, зохёохы ехэ ажалай охин дунда угтажа байһаниинь һайхан гээшэ. Шэнэ бэдэрэлгэнүүдэйнь бүри олзотой байхые хүсөөд, энээхэн бодомжолгонуудаа түгэсхэһүү дээ.

С. ОСОРОВА,
аспирант.

Доржи ЭРДЫНЕЕВ

МИНИИ ТАНИЛ ИНЖЕНЕР

(Шэнэ романһаа хэһэг)

Олон романай, повестьнуудай, рассказуудай автор Доржи Осорович ЭРДЫНЕЕВ «Минии танил инженер» гэжэ шэнэ роман бэшэжэ дүүргэбэ. Эрдэм-техникын мүнөө үеын туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ байһан хүдэлмэрилэгшэд, инженернүүд шэнэ роман соонь харуулагдана. Уран зохёолшын шэнэ бүтээлһээ хэһэг уншагшадта дурадхагдана.

НЮТАГАЙМНАЙ уула хадануud бидэндэ бултадаа дүтэ һанагдадаг. Зүүн-хойто Хүрилгөөтэмнай урда сагһаа тахилгатай. Шаргаар, санаар һолжорходо, аятай зохидшьо һаань, бидэниие гэртэхимнай тиишэ эльгээдэггүй һэн. Харин хонидоо адуулхадаа, мангир түүхэдээ, тибһэ малтахадаа, үнеэдээ эдеэлүүлхэдээ, Эхир-Бууса гарадаг һэмди. Энэ хадын баруун хяра өөдэ, үбэрэйнь наруули хүнхэрнүүд тээшэ, зүүн ташалангуудайнь боролжонууд руу шэглэн ошохобди. Тэндэ үл залгуулха хоолоо олодог, наадажа сададаг, малшанай дүршэлдэ, ажал хэжэ һурадаг газарнай байгаа. Эндэл үншэн хабһанайнгаа оёортохиие уудалдаг, хэнһээшье гайхан далтирдаггүй, һанаһан соогоо дуулалдадаг, хөөрэлдэдэг, бүхэеэ үзэлсэдэг байгаабди. Тиимэһээ Эхир-Бууса нютагаймнай хүн зониие, мал адууень, үйлэ хэрэгүүдыень сособой хаража байдаг харуулшамнай, хүндэ хүшэр сагта хандадаг эсэгэмнай, зоригжуулжа, урмашуулжа табидаг хүмнай мэтэ юм.

Эхир-Буусын баруун-урдахи хушуун дээрэ Батор бидэ хоёр мүнөө хэбтэжэ байнабди...

Тойроод дуугай аалин. Хурьган аяын хангал, шэнэ ногооной, далан тобшо сэсэгүүдэй, арын тужаһаа ерэһэн арса тэрэнгиин һэбшээн хоншуутажа, дороһоо абан гүнзэгыгөөр амилхадамнай, уушха зүрхэ, шуһа һудаһа, бэе тамирымнай арюудхан тэнжэнэ.

Оёоргүй гүнзэгы огторгойн гүн соо үлхэлдэн нүүһэн үүлэнүүдэй саанахи хүхэ сэнхирһээ адхаржа байһан наранай гэрэл тээшэ Батор нюдөө анин шэртээд:

— Эйх даа, хамаг юумэндэ сүлөө зай олгодоно... Гансал нютагаа ерэхэ сүлөөгөө олгодоногүй... Гайхалтай зон байнабди даа... Орон соогуураа, хилын саагуур аяншалнабди... Гансал нютагаа ерэхэ сүлөөмнай олдоногүй... Тиигээд хүндэ сагай ерэхэдэ, туһалуулха, хүлдүүлхэ сагай тулахада, нютагаа һанаха юмди... Бүхы зон иимэ гээшэ гү, али ши бидэ хоёр гү? — гэжэ намһаа асууна. Энээндэнь харюусангүй үлэхэдэмни, минии хэлэһэн шэнгеэр тэрэ саашань үргэлжэлүүлнэ: — Заводойнгоо ехэ корпусые шэнэлхэ болоходоо, би тооныень түхэреэнээр бүтээхэ арга хаанаһаа һанаабиб? Энэ нютагһаа... Аюуша ахайтанай һээеы гэр байшанайнгаа урда харагдагша һэн бээз эндэһээ?.. Тэрэ һээеы гэрэй тооно гэнтэ ухаандаа оруулаа һэм. Түхэреэн үрхөөрынь наранай гэрэлэй элбэгээр адхаран байдагые... Элинсэг хулинсагуудаймнай газар юртэмсээ һажаалган зохёоһон гайхалтай гүнзэгы удхатай барилга байгаа даа тэрэ гэр... һээеы гэр... Манай завод ерэхэдээ, тэрэ тооныемни хараарай даа, һээеы гэрэй тооно шэнги, тон адли байха... Би тиигэжэ хүнүүдтэ хэлэдэггүйб, хүнүүдшье тиигэжэ ойлгодоггүй.. Наранай гэрэл ехээр суглуулха аргатай иимэ тооно заводой корпусто зохёон хэхэеэ һанахадаа, гайтай бэлигтэй инженер байна даа гэжэ намайе гайхадаг... Гайхыт даа теэд гэжэ һанаад лэ, би дуугай ябадагби... Нютагнил туһалһан юм лэ даа.. Эхир-Буусамни.. Минии проектые конкурсдо илаһанда тоолоходонь, тон түрүүн энээхэн Эхир-Буусаяа, тэрээ тэрэ баруун голдо харагдадаг Аюуша ахайтанай һээеы гэрые ухаандаа оруулаа һэм...

Баторай иигэжэ хөөрэн байхадань, би зааһан тээшэнь харанаб... Теэд тэндэнь юуншьегүй...

Хоёр колхозой хамтаруулагдахада, түбынь Сахюуртада болоһон юм. Тиигэжэ Сахюуртa һууринайхид байра дээрээ үлөөд, Удаганта һууринайхид буусаяа урилжа, Сахюуртa зөөгөө бэлэй.

Баторай нагаса Сультим ахай нэрин тоодо бэрхэ колхозой контородо хүдэлдэг байгаа. Нагасынгаа Сахюуртa зөөхэдэ, манай үетэн соонһоо тэрэ түрүүн тэндэ байдаг болоо һэн. Аймагай центр ошожо, автомашинын жолоошодой курсада һураад, Батор барилгын модо шэрэдэг хуушарһан машина жолоодожо эхилээ бэлэй. Минии тракторта ажалладаг болохо үеэр тэрэ шэнэ самосвал машинада һуугаа һэн. Гармын Радна гэжэ Сультимахайһаа дүүшэг хүн минии ахалагша тракторист байгаа. Тэрэ намдаа трактораа найдаад, хаа-яахан аймагай центр гэртээ ошохо, Нэгэтэ Удагантада хахалжа эхилхээ байтараа, аймаг ошоод, һөөргөө бусаагүй һэн — ахалагша трактористмни мастерскойдо заһабарилга хэдэг хүн боложо үлэшоо... Ондоо хүнэй намтай хүдэлхээ ерэтэр, табадахи номерой хүсэтэй мотортой, хеэ-яа эбдэрхэеэшье ядадаггүй «ДТ-54» түхэлэй тракторараа Удагантын колхозой түб байһан газарые гансаараа хахалха баатай болооб...

Тэрээхэн сагаа ухаандаа гэнтэ оруулхадам, хажуудамни мүнөө һанаа алдан, нютаг тухайгаа дурсан хэбтэгшэ Батор нүхэрни бүришье гүнзэгыхэноор зүрхэндэмни ороно.

Тиихэдэ түрүүшын бураздаа татажа эхилхээ трактораа центрэй зүүн хүүргын хойнохи Яшкатанай бууса дээрэ асаржа, баруун тээшэнь, анхан контор ын байһан газар дээгүүр Шара-Хүндын эхин руу харуулаад, анзаһаяа буулгахадам, зосоом нэгэ үбшэнтэй, эжэлжэ ядаһан мэдэрэл түрэжэ, зүрхэсэхэдэл гэбэб.

Үдэр бүри, саг үргэлжэ хаража дадаһан, түрэһэн, үдэһэн, хүлөө шоройдожо, хүн болоһон газарни нэгэ шэнээр, ондоохоноор урдаһаам хэбтэйжэ байба. Анхан яһала томо колхозой түб һууринай байһан газарта нэгэшье гэр, нэгэшье сэргэ харагдаагүй һэн. Досоомни мүнөө һая бии болоогшо зүрхэсэнги мэдэрэл улам элеэр орьёлоод, балшар багадаа гэрһээ холо интернадта байхадаа, хүгшэн эжыгээ һанажа зободог мэдэрэлһээм һураггүй хүсэтэйгөөр сэдьхэлым химэлбэ... Нютагни гэм зэмэгүй аад, хэһээлтэ амсаха болоһон хүн шэнгихэнээр, дүтэ хайратайгаар үзэгдэбэ. Хара шоройто хүрьһэнииинь үрэжэлтэй, Хара-Уһанай булагһаа эхитэй горхониинь сэбэр тунгалаг, Шара-Хүндын хуһан ойһоо ерэһэн һэбшээн арюун сэбэр байгаа. Хүдэр дорюун, ажалша бүхэриг хүнүүд эндэ хамтын ажал анхан эхилһэн юм. Тэдэниие Ленинград хотоһоо ерэһэн Яков Александрович Емельянов ударидаһан гэдэг. Басагадаарнь, Володя гэжэ хүбүүнтэйнь Баатар, Улзыто, Цырен, Басагаадай, Батажаб, Августа бидэнэр сүг һурадаг һамди. Өөһэдынгөө, тиигээд Цыбээн Дондогтоной, Дашанима ахайтанай, Лыгден нагасатанай, Базар баабайтанай, Нюнхуу абгайн буусануудые, ногоо ургажа эхилһэн гэрнүүдэйнь һууринуудые, хүршэ айлнуудаа, нютагайнгаа зониие бултыень һанахадам, зосоомни орьёлжо эхилһэн гунигтай, үбшэнтэй, гомдолтой мэдэрэл яахашье аргагүйгөөр намайе диилэжэ, дулеахан ульһаар хүлыемни жэгнэһэн хүрьһэн дээрэнь үбдэглэжэ, хайрлан эльбэхэдэм, үйлынгөө үрийе амсаха болоод, һүүлшынгээ амиие татаһан амитан шэнгеэр жэхынги үзэгдэбэ. Хажуудамни мүнөө юундэ хэншье үгыб даа, колхоз байгуулжа, энэ һуурин барагшадай нэгэниинешье һаа, ерэхэеэ яанаб даа гэжэ халаглабаб. Теэд тэдэ бүһэтэйшүүлэйм олонхинь дайнһаа ерээгүй, харин ерээшэдынь удагантынхидтаяа хамта Сахюуртa зөөнхэй. Минии орондо мүнөө Батожаб байгаа һаа, трактораа эндэнь орхёод, абадаа ошожо асууха һэн. Улзыто байгаа һаа, эжыдээ ошохо һэн... Зосоом багтахаа болёод байһан үбшэнтэй мэдэрэл дээрэм үшөө гансаардаһан мэдэрэл нэмэбэ... Зосоогоо юунэй боложо байһые тиихэдэ ойлгохогүй ябагдааг түрэһэн нютагайнгаа үнгын сэсэгтэ шүүдэр соогуур бээрэһэн хүлөө үнеэнэй халуухан шээһэн соо дулаасуулан, хүдөөгэй мангираар, хибһэ, һүдэнөөр хооллон, бухал шэрэжэ, тугал эблүүлжэ, номдо һуража үнгэрэдэг балшар наһамни намтаяа хахасажа байгаа бшуу. Үерлэһэн Удагантын булгяа солгёон урадхалшуу, бүтүүлэтэ ногоо хагзашэдүүлэн, табгайта хүлэгэй амые диилээд, хамаагүй наншалдадаг, ханилжа үелдэг эдир наһан ерэжэ байһан байгаа. Олон бодолой бэлшэр дээрэ, орёо мэдэрэлнүүдэй манан соо Эхир-Буусын хяра мүшхэһэншүү, шэлжэрхэй алхамуудни захалаа ха юм...

Трактораийнгаа радиатор түшөөд, бураздаа татаха мүр дээрэм түрүүлэн дайралдаха болоһон нютагайнгаа айлнуудые урдандаа утаагаа гарган, хони малаа түрүүлэн, үе бээнэрээрээ шууялдан байдагтань адляар нюдэндөө харанаб. Танил шарайнуудһаань түбэгшөөһэн шэнги, хахалжа эхилхээ түдэгэсөөд байнаб. Энээхэн үедэл Баторай шэнэхэн самосвал машина хажуудамни тогтоо һэн.

Зосоомни гансата наран гараадхиба. Батор минии юу боджо, юу сэдьхэжэ байһые ойлгоһон хэбэртэй, һанааем амаруулха гэжэ оролдоогүй, томоотой ябаха сагнай ерээ гэһэншүү, халта найгарган, хажуудамни дүтэлжэ, минии хараһан зүг руу шэртээд, тракторайм радиатор түшэн зогсобо. Сүлөөгүй ажаллажа ябаһаниинь элишэг, нюур шарай дээрэнь зэсэнгишэг тэмдэг. Юундэб гэхэдэ, эндэһээ арба гаран модоной газарта бодхоогдожо байһан нэгэ барилгада тэрэ хайр шулуу зөөжэ ябаа. Һэглэгэр ехэ үлэн дороһоонь лэбшэһэн хүлһэн хасар рүүнь харгы гарган урдаха юм, хубсаһаниинь үнинэй мүрһөөнь абтаагүй янзатай. Иимэ зүдэрүүшэгээр харагдаашье һаа, хүдэр гараараа ташаагаа тулаад, нэгэ юрэ бусa зоригтойхоноор центрэй урдань байһан газар дайда харахадань, мүнөө һаяхан сэдьхэлыем зобоожо байһан мэдэрэлнүүд хобхоржо эхилбэ.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

Соёлой hонин

ХАНИ ЁҺОНОЙ ХАРИЛСААН

Буряад оронноймнай ниислэл Улаан-Үдэ болон Монгол ороной Дархан хото хоёрой хоорондо тогтоhон хани ёhоной харилсаа холбоонууд жэлhээ жэлдэ хүгжэжэ, улам бүри нягта болоожо байнхай.

Һаяхан КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь Р. Р. Хориноева түрүүтэй делегаци хоёр хотонууд хоорондын хани ёhоной харилсаа холбоонуудай түсэбэй ёhоор Дархан хото ошожо ерэбэ. Делегациин бүридэлдэ гадар трикотаж хубсаhанай фабрикын парткомой секретарь П. А. Соколов, Сокол посёлогой Соёлой байшангай директор А. Д. Потапцева гэгшэд оролсоо. Манай хотын түлөөлэгшэд хүн зоной ажаhуудаг газарта ябуулагдадаг хүдэлмэриин талаар Дарханай партийна организациин дүй дүршэлтэй танилсаба. МНРП-гэй Дарханай горкомдо, арадай депутадуудай Хуралай гүйсэдхэхэ захиргаанда манай делегацитай уулзалга болоо. Тэрэнэй үедэ монгол нүхэд МНРП-гэй XIX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө Дархан хотын ажалшадай ябуулдаг тэмсэл тухай хөөрөө. Манай делегациин зүгhөө Р. Р. Хориноева КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр ажалша түмэнэй эдэбхи үүсхэлые бадаруулха, ниитын ажабайдалай бүхы талануудые шэнэдхэн хубилгаха талаар Буряадай ниислэлэй партийна организациин ябуулдаг хүдэлмэри тухай мэдээсэбэ.

Делегациин гэшүүд аха дүү социалис оронуудай туhаламжаар Дархан хотодо дэлгэрhэн асари ехэ хэмжээнэй барилгатай танилсаа, гэр барилгын комбинадта, силикатна хирпиисын заводто, хониной арhа элдэдэг, нэхы дэгэл оёдог фабрикада ошожо, хүтэлбэрилэгшэдтэйнь, ажалшадтайнь уулзажа хөөрэлдөө. Дархан хотын техническэ мэргэжэлэй 2-дохи училищида ошоhон ушарынь улаан-үдынхидтэ бүхөөр хадуугдаhан байна. Энэ училищида Монгол ороной олон хизаар нютагуудhаа сугларhан эдир үетэн дүй дүршэлтэй багшанарай хүтэлбэри доро шулуушанай, модошо дарханай, штукатурай болон барилгын бусад мэргэжэлнүүдые шудална. Һуралсалай энэ эмхи зургаанай материально-техническэ баазань тон hайн. Тэрэниие байгуулгада Советскэ Союз, социалис бусад оронууд хабаадаа юм.

Дархан хотын театрта болоhон концерт айлшад хараа.

Н. ДАБАЕВ.

ПОЭДЭЙ МҮНХЭ ДУРАСХААЛДА

ШЭБЭРТЭ НЮТАГТА

Буряад поэзиин ирагуу дуушан Дондок Улзытуевай түрэhөөр 50 жэлэй ой тоонто нютаг Шэбэртэдэнь үргэнөөр тэмдэглэбэ.

Үдэшэлэн, ажалай hүүлээр, нютагай улад зон соёлойнгоо байшанда олооро сугларaa. Нютагайнгаа алдарта поэдэй дурасхаал ёhолhон үдэшые Бэшүүрэй совхозой директор А. П. Разуваев нээжэ, Шэбэртэ нютагта hүүлэй арбаад жэлнүүд соо болоhон соёлой болон ажаhуудалай ехэ хубилалтанууд тухай хөөрэжэ үгөө. Удаань совхозой партиина эмхиин секретарь А. Д. Гомбоев Дондок Аюшеевич Улзытуевай зохёохы зам тухай дэлгэрэнгы элидхэл хэбэ.

Уран зохёолшод Цэрэн Галанов, Сергей Цырендоржиев, Цырен-Дондок Хамаев, композиторнууд Базар Цырендашиев, Юрий Ирдынеев болон бусад Дондок Улзытуевтай олон жэлдэ дүнгэлсэн нүхэсэжэ ябаhан тухайгаа, тиихэ үедөө ушарhан hонин зүйлнүүд тухайгаа дурсан хөөрөө.

Удаань Шэбэртын соёлой байшангай уран hайханай бүлгэмэй гэшүүд, нютагай дунда hургуулиин hурагшад ехэ концерт наада харуулаа. Тэрэ концертдэ СССР-эй арадай артист Дугаржап Дашиев, Буряадай АССР-эй габьяата артистнар Ольга Аюрова, Болот Бороев гэгшэд мүн лэ хабаадалсажа, Дондок Улзытуевай шүлэгүүдээр найруулагдаhан дуунуудые гүйсэдхөөд, сугларагшадые баясуулба.

Гадна Шэбэртэдэ эдэ үдэрнүүдтэ хизаар ороноо шэнжэлхэ нютагай музей нээгдэбэ. Тэрэ Дондок Улзытуевай нэрээр нэрлэгдээ.

Б. НАМДАКОВ.

1-ДЭХИ ҺУРГУУЛИДА

Дондок Улзытуевай дурасхаалда зорюулагдаhан уран зохёолой уулзалга 1-дэхи интернат-hургуулида үнгэргэгдэhэн байна. Хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Г. Туденов, поэдэй үгөөр ниилээн олон дуу зохёоhон, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, композитор Б. Цырендашиев, Буряадай АССР-эй габьяата артистнууд Д-С. Дашицыренова, О. Аюрова, Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, композитор Ю. Ирдынеев, уран зохёолшод, поэдүүд Ц. Галанов, Г. Дашабылов, Л. Тапхаев, Ц. Дондогой, Дондок Улзытуевай хүбүүн — поэт Амарсана Улзытуев болон бусад нүхэд энэ уулзалгада хабаадаа юм.

Һургуулиин директор Ж. Б. Санжиев уулзалгые нээжэ, буряад хэлэнэй багша Ж. Д. Бальжирова поэдэй зохёохы ажал ябуулга тухай хуряангыгаар хөөрөө. Дондок Улзытуевай үгөөр Ю. Ирдынеевэй бэшэhэн дуунуудые hургуулиин хоор, мүн эхин классай басагадай д у у н а й ансамбль уулзалгын эхиндэ гоёор гүйсэдхэжэ, хүн зониие, багшанараа, нүхэдөө баясуулhан байна.

Дондок Улзытуевай зохёохы ажал тухай, Ахын районоор фольклорно экспедицидэ хамта ябаhан тухайдаа эрдэмтэ Г. О. Туденов hонёор хөөрэбэ.

Буряадай АССР-эй арадай артист, республиканска шангай лауреат М. Х. Жапхандаев поэдэй олон шүлэгые уран гоёор уншаба.

Хэдэн жэлэй саана интернат hургуули дүүргэжэ гараhан А. Улзытуевай эсэгэ тухайдаа хөөрэхые, шүлэгүүдээ уншахые үхибүүд, багшанарынь угаа анхаралтайгаар шагнажа, халуунаар альга ташаба.

Р. РИНЧИНОВА.

БАГШАНАРАЙ ИНСТИТУДТА

Мүн Буряадай гүрэнэй «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай шэнэ байшангай актова зал соо поэдэй дурасхаалда зорюулагдаhан уран зохёолой хүгжэмтэ үдэшэ үнгэргэгдэбэ. Тэрэниие институдай буряад хэлэ, бэшэгэй таhагай үмэнэhөө педагогикын эрдэмэй доктор, профессор Э. Р. Раднаев оролто үгөөр нээбэ. Республикын Уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшэ Н. Г. Дамдинов Дондок Улзытуевай ажабайдал болон зохёохы ажал ябуулга тухай дэлгэрэнгы элидхэл хээ. Удаань поэдүүд А. Бадаев, Г. Дашабылов, Л. Тапхаев, Ц-Д. Хамаев болон композитор Б. Цырендашиев дурсалгануудые хэлэжэ, уран шүлэгүүдые уншаhан байна. Тэрэшэлэн Бэшүүр нютагhаа гараhан Буряадай мэдээжэ уран зохёолшо байhан Ц. Доной hаhанай нүхэр Чимитцу Дылгыровна Дондубон болон поэдэй хүбүүн Амарсана Улзытуев гэгшэд дурсалгын үгэнүүдые хэлээ.

Удаань республикын буряад интернат hургуулиин hурагшадай болон искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй хүсөөр ехэ концерт үгтөө. Тус концертдэ поэдэй түрэhэн нютагай уран hайханай бүлгэмэй артистнууд хабаадалсаа. Түгэсхэлдэнь Шэбэртын сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ В. Б. Улзытуев энэ үдэшэдэ хабаадалсагшадта поэдэй нютагайхидай зүгhөө баяр баясхалан хүргөө.

МОСКВАГАЙ АГААРАЙ ДОЛГЁОР

«Мелодия» гэжэ бүхэсоюзна фирмын абяа буулгадаг байшан соо СССР-эй байгуулагдаhаар 64 жэлэй ойдо зорюулагдаhан концерт миндаhан дээрэ буулгагдаба. Советскэ Союзай нютаг бүхэнhөө уригдаhан мэдээжэ хүгжэмшэд, дуушад тэрэ концертдэ хабаадаа.

Уласхоорондын шангуудай лауреат, Буряадай АССР-эй арадай артистка Галина Шойдагбаева тэрэ концертдэ хабаадажа, дуунуудынь миндаhан дээрэ буулгагдаа. Мэдээжэ дирижер А. Г. Михайловай хүтэлбэри доро эстрадно-симфоническа оркестртэй хамта П. И. Чайковскиин «Чародейка» гэжэ опероhоо худагын ариозые, мексиканска композитор Понсе гэгшын «Эстрелита» («Мүшэхэн») гэжэ дуу тэрэ дуулаhан байна.

СССР-эй байгуулагдаhан үдэр — декабриин 30-да Москвагай сагаар 21 часта Бүхэсоюзна радиогой нэгэдэхи программаар энэ концерт агаарай долгиндо гараха юм.

Ц. ЦЫРЕНОВА.

ПУШКИНАЙ ҮДЭШЭ

Агуу поэдэй наhанhaa нүгшэhөөр 150 жэлэй гүйсэхэ үдэрые угтуулан, А. С. Пушкинай дурасхаалай үдэрнүүд республикымнай дээдэ болон дунда hургуулинуудта, театрнуудта, библиотекэнүүдтэ үргэнөөр тэмдэглэгдэнэ. Һаяшаг Пушкинай дурасхаалда зорюулагдаhан уран уншалгын конкурс үнгэржэ, Х. Намсараевай нэрэмжэтэ гүрэнэй буряад драмын академическэ, гүрэнэй ород драматическа театрнуудай, Буряадай филармониин артистнар, Зүүн Сибириин соёлой институдай багшанар болон студентнэр поэдэй уянгата шүлэгүүдые, поэмэнүүдые, онтохонуудые, прозаическа зохёолнуудhаа хэhэгүүдые уншаа hэн.

Тиихэдэ үнгэрhэн амаралтын үдэр М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска научна библиотекын дэргэдэхи «Театральна гостина» дахинаа айлшадые угтан абажа, «Пушкинай үдэшэ» гэжэ нэрлэгдэhэн уулзалга үнгэрөө. Библиотекын конференц-зал соо олооро сугларhан айлшадай hонорто поэдэй наhанай зам, зохёолнуудайнь мүнөөнэй удха шанар тухай театр шэнжэлэгшэ А. Политов хөөрөө, А. С. Пушкинай нэрэтэй холбоотой дурасхаалта газарнууд, тэрэнэй дүтын нүхэд тухай библиотекын искусствын таhагай ахамад библиограф В. М. Чемерисномой шэнжэлэл хээ.

Уран уншагшадай республиканска конкурсын лауреадууд энэ үдэшын хүндэтэ айлшад болоо, поэдэй элдэб жэлнүүдэй зохёолнуудые уншаа. Гүрэнэй ород драматическа театрай актернууд А. Скубко, А. Родин гэгшэд поэдэй «Аха дүү дээрмэшэд» гэhэн багахан поэмые, «Гусар» гэжэ шүлэгые, мүн тус театрай артистнар Н. Туманова, Г. Шелкова, Н. Рагулина гэгшэд Пушкинай дурасхаалда зорюулагдаhан найруулгануудые, «Елбэрэй хатан» гэhэн туужаhаа хэhэгые уран хурсаар уншажа үгөө. Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай артистка Д. Сангажапова шагнагшадай хэн хэндэньшье үниинhөө хойшо танил болоhон, сэдьхэлдэнь дүтөөр hанагдадаг «Үбэлэй харгы», «Нянидаа», «Шуурган» гэхэ мэтын шүлэгүүдhээ бүридэhэн найруулгаа роялиин дэмжэлгэ доро гүйсэдхөө. Поэтическэ үдэшын наартай зохидоор үнгэрhэндэ Буряадай АССР-эй арадай артистка Д. Линховоиной хубита ехэ гэжэ тэмдэглэхээр. Тэрэнэй уран нарин дэмжэлгэ доро Пушкинай шүлэг дээрэ зохёогдоhон романснууд, оперонуудhaa аринууд гүйсэдхэгдөө ха юм. П. Чайковскиин «Евгений Онегин», С. Рахманиновай «Алеко» гэhэн оперонуудhaa хэhэгүүд, Г. Свиридовэй, А. Даргомыжскиин, Б. Шереметевэй, Ф. Надененкын романснууд уран уншалгые забhарлуулан зэдэлээ. Тэдэниие Ленинэй орденто Буряадай гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театрай солист, республикын арадай артист Б. Петюк, залуу дуушад А. Борбонов, М. Раднаев, Г. Маланова гэгшэд сэдьхэлээ долгисуулан гүйсэдхөөд, шагнагшадай зүрхэнэй баярта хүртөө.

Бүхыдөө энэ үдэшэдэ залуушуулай олон байhые hайшаахаар байгаа. Тэдэнэй мэдэжэ, хадуужа абахаар юумэн эндэ яhала хэлэгдээ ха юм. —Агуухэ арадай агуухэ хүбүүн» гэжэ нэрлэгдээд, конференц-зал соохи хэдэн таг дээрэ дэлгээгдэhэн номуудай выставкэшье сугларагшадые hонирхуулаа.

Ёhотой hайндэр хэhэнэйнь түлөө республиканска научна библиотекын, РСФСР-эй Театральна ажал ябуулагшадай холбооной Буряадай отделениин хүдэлмэрилэгшэдтэ бүхы хүн зон баярые хүргөөд, поэзиин ниимэ үдэшэнүүдые хожомоошье эмхидхэжэ байхыень хүсэhэн байна.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВА.

ХҮНДЭТЭ УНШАГШАД!

Байгша оной декабриин 25-да үдэрэй 14 сагта манай газетын редакци уншагшадтаяа уулзалга үнгэргэхэнь. «Буряад үнэн — 1987 ондо» гэhэн асуудал энэ уулзалгын гол удхань болохо юм. Газетэ тухаймнай hанамжа, дурадхалнуудаа р е д а к ц и д а дуулгаха дуратайшуулай энэ үдэр өөhэдөө ерэхэдэнь болоно. Үгы hаа, 2-67-81, 2-54-54 болон бусадшье телефонуудаар байгша оной декабриин 22-hоо хонходожо дуулгахада болохо юм.

Хүндэтэ уншагшад! Таападайнгаа hанамжа, дурадхалнуудые хүлеэнэбди.

Газетын редколлеги.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «КПСС-эй Центральна Комитедтэ», «Ветеранууд жагсаалда» — ТАСС-ай материалнууд. Мүрысөөндэ хабаадагшын үгэ. «Өөртөө шанга эрилтэ таби» — түрүү бэшэг. КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө. «Түрүү hуурида» — А. Бадаевай тэмдэглэл. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ.

Хоёрдохи хуудаhанда. Мал ажал — онсо шухала hалбари. «Журамhаа эхилээд» — Ю. Коркиной статья. «Завод хайшаа ошоноб — ехэ нюуса...» — Л. Кальминагай статья. Таниие ямараар ханганаб? «Мөөртэй «коробейнигүүд» — В. Ширдармаевай тэмдэглэл. Профсоюзай ажабайдал. «Ажалhaa hамшаа... үбшэлөөд» — С. Дамдиновагай статья.

Гурбадахи хуудаhанда. Хүн зоной ба өөрынгөө аша туhада. «Түлхисэлдөөн» гү, али яармаг гү?» — Д. Санжиевай статья. ТАСС-ай корреспондентнүүдэй хилын саанаhaa эльгээhэн мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Байгал шадарай түрэл хизаарнай. «Нуурай хажуудахи олзоборилгын газар» — А. Куклинай статья. Нютаг нютагай hонин. «Шэнэ зүжэг харуулагдахань» — В. Намсараевагай тэмдэглэл. Газетын мэдээсэлэй таhаг.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Время. 9.45 — «Экипаж». Номгон далайн флодой уhан доогуур тамардаг морягуудай албан тухай баримтата фильм. 10.05 — «Последний репортаж» — уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 11.10 — «Дэлхэй ба залуушуул». 11.45 — Шэнэ hонин. (11.50 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ hонин. 15.50 — Баримтата фильмүүд. 16.20 — СССР-эй арадай артистка А. Зуева А. Н. Островскиин зүжэгүүдтэ. 17.45 — «Акунк» гэжэ фольклорно ансамблиин концерт. 17.55 — «Незнайка с нашего двора» — уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. **Улаан-Үдэ.** 19.00 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. **Москва.** 19.30 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 19.45 — Баатар хото Одессэдэ совет дуунай фестиваль. 22.00 — Время. 22.35 — «Известия» газетын шангай түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. ЧССР-эй ба Канадын суглуулагдамал к о м а н д а н у у д. 23.55 — «Элүүр энхэ байха гээ hаа». 00.10 — «Известия» газетын шангай түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. Швециин ба СССР-эй суглуулагдамал командануyд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Следопыт с Подкаменной Тунгуски» — телефильм. 9.35, 10.35 — М. Ю. Лермонтов. «Бородино». 9.55 — Баримтата фильм. 10.05, 14.05 — Англи хэлэн. 11.00 — СПТУ-гай hурагшадта. Юрэнхы биологи. 11.35, 12.35 — Географи. 5-дахи класс. 12.05 — «Гүрэнэй тушаан абаха гурим. Шанарай түлөө тэмсэл». Метрологическа албанай эрдэм шэнжэлэлгын институдhаа репортаж. 13.05 — «Арадай гар үйлэдбэри». 14.35 — «Суббота — түрэлхидэй үдэр». 16.05 — Шэнэ hонин. **Улаан-Үдэ.** 18.45 — Шэнэ hонин (буряадаар). **Москва.** 19.00 — «Хани харилсаан». **Улаан-Үдэ.** 19.30 — Хүдөөгэй ажалшадта концерт. (буряадаар). 20.10 — «Эрхэтэн ба хуули». 20.50 — Мультфильм. **Москва.** 21.00 — «Амгалан нойрсогты, б а г а шуул». 21.15 — «Эрдэм ухаан ба техникэ». 21.25 — «Дэлхэйн хүгжэмтэ соёлой жасаhаа». Р. Шуман. 22.00 — Время. 22.35 — «Плохой, хороший человек» — уран hайханай фильм.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр бүрхэжэ, сэлмэжэ байха, зарим газарнуудта багахан саhан орохо, hулаханаар бордоhолхо. Байгал шадарай нютагуудта 6—11, хойто зүгэй районуудта 20—25, бусадтань 13—18 градус хүйтэн болохо.

Үглөөдэр зарим тээ багахан саhан орохо, нүгөөдэр саhан орохогүй, hулаханаар бордоhолхо. Һуниндөө Байгал шадар 12—17, бусад газарнуудта 26—31, декабриин 21-дэ 26—31, градус хүйтэн болохо.

ДЕЛЕГАДУУДТАЙ УУЛЗАЛГА

Хэблэлэй, полиграфиин ба номой худалдаа наймаанай талаар гүрэнэй комитедэй байшангай конференц-зал соо республикымнай театральна ажал ябуулагшад гарагай гурбанда олooрoo сугларaa. Хотын дүрбэн театрай түлөөлэгшэдэй, журналистнуудай урда КПСС-эй Буряадай обкомой соёлой таhагые даагша Л. Ч. Н и м а е в а, РСФСР-эй Театральна ажал ябуулагшадай холбооной Буряадай отделениин правлениин түрүүлэгшэ, СССР-эй арадай артист Д.-Ц. Дашиев, гүрэнэй ород драматическа театрай актриса, РСФСР-эй габьяата артистка Л. Е. Архипова, тус театрай ахамад режиссер А. А. Бурков, Х. Намсараевай нэрэмжэтэ гүрэнэй буряад драмын академическэ театрай ахамад режиссер С. Д. Будажапов гэгшэд үгэ хэлээ.

РСФСР-эй Театральна ажал ябуулагшадай холбооной ээлжээтэ с ъ е з д ы н, м ү н СССР-эй Театральна бүлгэмүүдэй холбооной эмхидхэлэй I съездын делегадууд, айлшад болоhон эдэ нүхэд шагнаhан, мэдэжэ абаhан юумэеэ сугларhан зондо хөөрэжэ үгөө. Шэнээр эмхидхэгдэhэн зохёохы холбоон, тэдэнэй түрүүшын съезд сценическэ искусствын хүгжэлтэдэ hайн нүлөө үзүүлхэ байха гэжэ үгэ хэлэгшэд тобшолоо.

Б. ДОРЖИЕВА.

МОСКВА. Мэдээжэ дуушадай нэгэн болохо Демис Руссосые Европын хүнгэн хүгжэмэй «одон» гэжэ хэлсэдэг. Манай ороной эстрадна дуунуудта дуратайшуулда тэрэ мүн лэ мэдээжэ юм. Тэрэнэй дуунууд радио болон телеконцертнүүдтэ оло дахин дамжуулагдаhан байха. Тиихэдэ «Демис Руссосой ехэ амжалта» гэжэ нэрлэгдэhэн, томо хоёр миндаhан дээрэ буулгагдаhан дуунуудынь шагнагшадай ехэ hайшаалда хүртэдэг. Энэ миндаhанда оруулагдаhан дуунууд дуушанда ехэ амжалта асараа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Дуушан Советскэ Союз ерэхэ гэжэ үнинэй сэдьхэдэг hэн. Одоошье мүнөө хүсэлынь хүсэлдэбэ. Дуунуудаараа арадуудые дүтэ болгодог шэдитэй грек дуушаниие hаяхан совет харагшад хани халуунаар угтаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Демис Руссос дуунда дуратайшуулда дурасхал болгон гараа табижа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

«Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө бүхэсоюзна мүрысөөн

БАЯРАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА НЭЭГДЭБЭ

Эрэлхэг зоригтоной эрхилдэг спортын зүйл болохо боксдо дуратайшуулай ёhотойл hайндэр Буряад ороной ниислэл хотодо эхилбэ. «Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө боксоор бүхэсоюзна мүрысөөн үсэгэлдэр баярай оршон байдалда Улаан-Үдын «Труд» бүлгэмэй Спортын байшан соо нээгдэбэ.

«Байгал-86» гэжэ заншалта XVII наадандамнай Красноярск, Шэтэ, Новокузнецк, Южно-Сахалинск болон бусад хотонуудhаа бэлигтэй бэрхэ арhан бээлэйн шадабаритад ерээ. Аха дүү Монгол ороной боксернуудай хабаадажа байhан ушарынь мүрысөөе уласхоорондын шэнжэтэй болгоно.

Эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшын орлогшо — Буряадай АССР-эй Гүрэнэй спорткомитедэй түрүүлэгшэ Г. Н. Манжуев, «Байгал» журналай публицистикэ болон очеркын таhагые даагша Г. В. Рудых, Монголой спортивна делегациие хүтэлбэрилэгшэ, МНР-эй спортын мастер Буянсүрэнгийн Биндарьяа мүрысөөе нээлгын парад дээрэ үгэ хэлэжэ, спортсменүүдые халуунаар амаршалаад, Улаан-Үдын ринг дээрэ ехэ амжалта туйлахыень тэдэнэртэ хүсэhэн байгаа.

Гушан жэлэй урда тээ, 1956 оной ноябриин 22-hоо декабриин 8 болотор, аяар холын Австралиин Мельбурн хотодо үнгэргэгдэhэн XVI Олимпиин наадануудта совет спортсменүүдэй толотомо амжалта туйлажа, нютагаймнай хүбүүн Владимир Сафроновой совет боксернууд соохоо түрүүлэн Олимпиадын чемпион болоhон ушарта энэ жэлэй мүрысөөн зорюулагдаа гэхэдэ, алдуу болохогүй. Саашадаа нютагаймнай хүбүүд В. Сафроновой амжалтые арьбадхажа, тусхайлбал, Велингтон Баранников 1964 ондо Токиогой Олимпиин наадануудта мүнгэн медаляар шагнагдаhан, хойто жэлынь Европын чемпионадта илалта туйлаhан, уласхоорондын классай спортын мастернууд Б. Зоригтуев 1972 ондо Мюнхендэ үнгэргэгдэhэн Олимпиадада хабаадаhан, В. Стрельников, А. Дугаров Европын чемпионадуудта хабаадажа, Александр бронзо медаляар шагнагдаhан юм.

Сэхыень хэлэхэдэ, hүүлэй жэлнүүдтэ Буряад ороной боксернууд урдынгаа амжалта туйлалтануудые алдажа байна гэжэ hанахаар. Ушар иимэhээ энэ жэлэй мүрысөөн манай бэлигтэй бэрхэ боксернуудые халажа абаха залуу хүбүүдэй хэр урган гаража байлгын харалга болохо зэргэтэй.

Командануудые шефтээ абаhан предприятинуудай комсомолой организацинуудай эдэбхитэд боксернуудта дурасхаалта бэлэгүүдые барюулhан байгаа.

Иимэ ехэ бүхэсоюзна мүрысөөнүүдтэ хабаадахадаа, залуу спортсменүүд мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлжэ, hанал бодолоо, хүсэл эрмэлзэлээ хатуужуулдаг гээшэ. Тиигэжэ эдэ наадануд арга дүрэез дээшэлүүлгын, хүсэл эрмэлзэлэй, хатуужалай hургуули болодог байха юм. Ушар иимэhээ олохон командануудай тренернүүдэй онсо өөhэдын арга дүрэтэй, шандааhа шангатай залуушуулые асарhаниинь гайхалтайшье бэшэ.

Манай заншалта наадanda оло дахин хабаадаhан аад, мүнөө тренер болоожо ерэhэн хүнүүдтэй уулзажа хөөрэлдэхэдэ, ехэл hонирхолтой байна. Монголой арадуудай зунай VIII Спартакиадын 1987 ондо үнгэргэгдэхэ түгэсхэлэй наадануудта бэлдэжэ, Сүхэ-Баатар хотын «Сэлэнгэ» гэжэ спортклубта хоёр жэлээр тренерээр хүдэлхөө ерээд байhан уласхоорондын классай спортын мастер Дамдинжавай Бандитай уулзахадамнай, иигэжэ хөөрэбэ:

— Би Буряад ороной ниислэл хотодо оло дахин ерэжэ, заншалта наадanda хабаадаhан хүм. 1973 ондо нэгэдэхи дунда шэгнүүртэн cooho илалта туйлажа, «Байгал» журналай шанда хүртөө hэм. Гол шухала юумэниинь юуб гэхэдэ, энэ мүрысөөнhөө ехэ hургаал абажа, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлhэн байнаб. Хойто жэлынь «Румыниин алтан бүhэ» гэhэн уласхоорондын мүрысөөндэ илажа гарабаб. 1975 ондо Японой Иокогама хотодо үнгэргэгдэhэн Азиин түбиин наадануудта хабаадахадаа, мүнгэн медальда хүртөө бэлэйб. Һүүлээрнь Болгарида, ГДР-тэ, Польшодо, СССР-эй Ленинград, Алма-Ата хотонуудта болоhон уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ амжалта туйлаhан байхаб. Бүри залуу ябахадаа Монреаль болон Мюнхендэхи Олимпиин наадануудта хабаадажа, hүүлшынхидэнь түгэсхэлэй мүрысөөнэй дүрбэнэй нэгэ хубида гараа hэм.

Манай спортклубай командын бүридэлдэ дүрбэн хүн ороно. Гэбэшье тэдэмнай яhала дүй дүршэлтэй боксернууд юм. Тусхайлбал, энэ жэлдэ Монголой түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ мүнгэн медаляар шагнагдаhан Алтангэрэлын Алтанхуягые дурдажа болоно. Тэрэ Зүүн-Хараа хотын 1-дэхи дунда hургуулида бэеын тамирай багшаар хүдэлдэг. МНР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ гурбадахи hуури эзэлhэн Готовын Ганхуяг, Жанчивын Ганхуяг, Батжаргалын Баттулга гэгшэд мүн лэ хабаяа туршаха байна. Тиихэдэ 1983 ондо «Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө мүрысөөндэ илажа гараhан Нямаагийн Нарантуяа Улаан-Баатарай «Хөдэлмөр» бүлгэмэй бүридэлдэ орожо ерэбэ. Уласхоорондын классай спортын мастер Нарантуяа политехническэ институт дүүргэнхэй. Тэрэ hүүлэй жэлнүүдтэ үнгэргэгдэhэн уласхоорондын 5—6 мүрысөөнүүдтэ онсо шалгарба.

Мүрысөөнэй нэгэдэхи үдэрэй тулалдаануудта түрүүшын хүлеэгдээгүй ушарнууд, түрүүшын амжалтанууд, голхоролнууд болобо. Ринг дээрэ болоhон бүхы уулзалганууд шанга тэмсэлдэ үнгэрнэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ТАСС — АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

СОЦИАЛИС ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМЫН ГОЛ ЁҺОНУУДААР

ХАНОЙ. Вьетнамай Коммунис партиин эндэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлжэ байhан VI съезд дээрэ делегадууд КПВ-гэй ЦК-гай Политическэ элидхэлые, ороной социальна ба экономическа хүгжэлтын гол шэглэлнүүдые зүбшэн хэлсэнэ. Экономико болон бүхы ниитын ажабайдалые шэнэдхэн хубилгаха, ушаржа байhан бэрхэшээл түбэгүүдые, дутуу дундануудые зайсуулха, Вьетнамай газар дээрэ социализм амжалтатайгаар байгуулха талаар партиин хараа шугамые тэдэнэр халуунаар дэмжэжэ байhанаа мэдүүлнэ.

Бэеынгээ муудаhан дээрэhээ КПВ-гэй Центральна Комитедэй шэнэ бүридэлые hунгалтын үедэ тэдэнэй кандидатурануудые дэбжүүлхэгүй гүйлтатайгаар нүхэд Чыонг Тинь, Фам Ван Донг, Ле Дык Тхо съездын президиумдэ хандаба гэжэ КПВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Фам Хунг съездын декабриин 17-ной үглөөнэй заседани дээрэ делегадуудта мэдээсээ. Съездын президиум энэ гүйлтыень хангахадаа, Хо Ши Минэй хэрэгые үргэлжэлүүлэгшэд, тэрэнэй ёhотойл шабинар байhан Чыонг Тинь, Фам Ван Донг, Ле Дык Тхо парти болон гүрэнэй урда ехэ габьяатай юм гэжэ тэмдэглээ. Эдэ нүхэд Эхэ ороноо, арад зондоо үнэн зүрхэнhөө, бэеэ үгэнгеэр алба хэлгын жэшээ харуулжа, бүгэдэ арадай дунда хүндэтэй байгаа.

Вьетнамай коммунистнуудай хуралдаан парти болон ороноо саашадань хүгжөөлгын үндэhэн шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэнэ.

* * *

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Е. К. Лигачев түрүүтэй КПСС-эй делегаци СРВ-гэй эгээл олоной хабаадалгатай ниитын эмхинүүдэй нэгэн болохо Вьетнам-совет хани барисаанай бүлгэмэй эдэбхитэдтэй уулзаба. КПСС-эй ЦК-гай делегациие толгойлогшо уулзалга дээрэ үгэ хэлээ. Мүнөө совет-вьетнам харилсаан социалис интернационализмын бодотоор бэелүүлэгдэжэ байлгын гэршэ жэшээ болоно гэжэ гүнзэгы сэдьхэлhээ тэмдэглэжэ шадахабди гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

* * *

Декабриин 17-до КПСС-эй делегаци Хоабинь хото ошожо, вьетнам болон совет хүдэлмэришэд-барилгашадай, инженернүүдэй Хара м ү р э н дээрэ бодхоожо байhан элшэ хүсэнэй комплексые хараба.

Энэ хадаа Вьетнамай арадай ажахын комплексдо ехэ удха шанартай юм гэжэ Е. К. Лигачев барилгашадтай хөөрэлдэхэдөө тэмдэглээ. Хоабинь хадаа совет-вьетнам эбдэршэгүй бата хани барисаанай hүлдэ болоно. Энэ ёhо заншалые арьбадхан сахиха хэрэгтэй.

Вьетнам-совет хани барисаанай митинг Соёлой байшан соо болоожо, КПСС-эй делегациин гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. А. Медведев тэрээн дээрэ үгэ хэлэбэ.

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН СЕССИИН ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

НЬЮ-ЙОРК. Мүнөө үеын орёо түгшүүрилтэй оршон байдалда уласхооронд ы н асуудалнуудта бүтэмжэтэй hайнаар, харюусалгатайгаар хандаха эрилтэ табиха тухай бүхы дэлхэйн хүн зоной ойлгожо байhыень ООН-ой Генеральна Ассамблейн 41-дэхи сесси элирхэйлэн гэршэлбэ гэжэ СССР-hээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ А. М. Белоногов уласхоорондын эмхиин штаб-байшан соо үнгэргэгдэhэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. США болон бусад зарим делегацинуудай харата ябуулгануудаа үргэлжэлүүлжэ байгаашье hаань, сессидэ хабаадагшад эб найрамдалай ба буу зэбсэгүүдые хуряалгын, аюулгүй байдалай асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулhыень сессиин дүнгүүд элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Ядерна бүхы тэhэлэлгэнүүдые болиулха тухай совет дурадхалые США-гай правительствын дэмжэхэ уряалhан ябадал хадаа тэрээн дээрэ баталагдан абтаhан бүхы шиидхэбэринүүдэй гол зорилго болоно гэжэ совет түлөөлэгшэ хэлэбэ. Бүхы гүрэнүүд ядерна туршалгануудые дары болиулха тухай эрилтэнүүдые табиха ёhотой гэжэ совет түлөөлэгшэ онсолон заагаа.

Уласхоорондын эб найрамдал болон аюулгүй байдал хангаха талаар шэглүүлэгдэhэн социалис оронуудай эдэбхи үүсхэлые динлэнхи олонхи гүрэнүүдэй hайшаан дэмжэжэ байhыень баталагдан абтаhан шиидхэбэринүүд гэршэлэн харуулна гэжэ тэрэ хэлэбэ.

АЮУЛГҮЙН СОВЕТ ЗАРЛАГДАБА

НЬЮ-ЙОРК. Никарагуагай правительствын гүйлтаар зарлагдаhан ООН-ой Аюулгүйн Совет уласхоорондын эб найрамдал ба аюулгүй байдалда уршаг тойбо татажа байhан Түбэй Америкэдэхи үйлэ хэрэгүүдые зүбшэн хэлсэжэ захалба. Никарагуа болон Гондурасай хоорондохи хилэ шадархи байдалай орёо түгшүүрилтэй болоожо байhан тухай, hүүлэй үдэрнүүдтэ Гондурасай газар дайда дээрэhээ Никарагуада хэгдэhэн шэнэ добтолгонууд тухай Никарагуаhaa ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Н. Асторга Аюулгүйн Соведтэ мэдээсэбэ.

Сандинис революциие hүнөөхые hэдэдэг, Никарагуагай хуулита правительствые унагаахые оролдожо байдаг американ захиргаан иимэ түгшүүрилтэ байдалай түлөө харюусалгатай юм гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Түбэй Америкын арадуудай хэрэгүүдтэ хамааралсаха гэhэн харата ябуулгануудаа США үргэлжэлүүлнэ, эндэ тэндэ хёморoo зүришэлдөөнүүдые үүдхэнэ. Генеральна Ассамблейн энэ сессиин шиидхэбэринүүдые тэдэнэр тооногүй. Түмс райондо амгалан тайбан байдал хангахые Никарагуагай правительствын хүсэжэ байhые Асторга батална.

США-hаа ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ В. Уолтерс үгэ хэлэхэдээ, ямаршье үндэhэ баримтагүйгөөр Никарагуае хардаhан гүрдэhэн байгаа. Бэеэ дааhан байдалтай энэ орондо эсэргүү соносхогдоогүй гутамшаг муухай дайн байлдаае үргэлжэлүүлхэ хараа шугамhaa Вашингтон арсахые хүсэнэгүй хэбэртэй.

Редакторай орлогшо Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-63-86, — 2-64-36, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-34-05, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, Собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, г. Закаменск — 34-33, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск — 35-73 п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли, г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-03752. Зак. [illegible] Индекс 04609